

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Vliv legislativních změn na výplatu vybraných
nepojistných dávek

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ
PRÁCE

Autor: Ivana Čertická

Vedoucí práce: Ing. Ivan Loukota

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Vliv legislativních změn na výplatu vybraných nepojistných sociálních dávek*“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. dubna 2021

.....

Ivana Čertická

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Ivanu Loukotovi za odborné vedení bakalářské práce a věnovaný čas. Dále děkuji Mgr. Yvoně Pražákové za odborné rady a přínosné podněty z oblasti nepojistných sociálních dávek.

Vliv legislativních změn na výplatu vybraných nepojistných sociálních dávek

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je analyzovat a vyhodnotit dopady změn právních předpisů v oblasti výplaty vybraných nepojistných sociálních dávek od roku 2012 po současnost. Vybranými nepojistnými sociálními dávkami jsou dávky státní sociální podpory, dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na péči. Tyto dávky byly pro účely této bakalářské práce vybrány záměrně z hlediska jejich největšího podílu na výdajích ze státního rozpočtu v oblasti nepojistných sociálních dávek.

Dalším cílem této bakalářské práce je vyhodnotit pozitivní a negativní dopady legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek na jejich výplatu, dále analyzovat a vyhodnotit zásadní legislativní změny, změny v přístupnosti a výhodnosti jednotlivých dávek pro žadatele, ale také vyhodnotit dopady legislativních změn na administrativní zatížení zaměstnanců v oblasti nepojistných sociálních dávek a v neposlední řadě zjistit dopady legislativních změn na výdaje státního rozpočtu.

Cíl bakalářské práce byl splněn prostřednictvím kvalitativní strategie, metodou dotazování, technikou polostrukturovaných rozhovorů a analýzou dokumentů.

Získané výsledky výzkumu mohou být použity pro další rozsáhlejší výzkum nebo jako podpůrný materiál pro studium nepojistných sociálních dávek, neboť byl teoreticky vymezen vývoj jednotlivých nepojistných sociálních dávek a v rámci výzkumu byly analyzovány jednotlivé dopady legislativního vývoje obsahující jejich pozitiva a negativa v různých směrech.

Přínosem bakalářské práce může být zpětná vazba reagující na jednotlivé legislativní změny v oblasti nepojistných sociálních dávek a podmínit tak případnou diskusi pro další úpravy.

Klíčová slova

nepojistné sociální dávky; dávky státní sociální podpory; dávky pro osoby se zdravotním postižením; příspěvek na péči

The influence of legislative changes for payment of non-insurance social benefits

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to analyze and evaluate the effects of changes in legislation in the field of payment of selected non-insurance social benefits from 2012 to the present. Selected non-insurance social benefits are state social support benefits, benefits for people with disabilities and care allowance. For the purposes of this bachelor's thesis, these benefits were deliberately chosen in terms of their largest share of expenditures from the state budget in the field of non-insurance social benefits.

Another goal of this bachelor thesis is to evaluate the positive and negative effects of legislative changes in selected non-insurance social benefits on their payment, further analyze and evaluate major legislative changes, changes in accessibility and benefits of individual benefits for applicants, but also to evaluate the effects of legislative changes on administrative burdens. workers in the field of non-insurance social benefits and, last but not least, to find out the effects of legislative changes on state budget expenditures.

The aim of the bachelor's thesis was fulfilled through a qualitative strategy, the method of questioning, the technique of semi-structured interviews.

The obtained research results can be used for further extensive research or as supporting material for the study of non-insurance social benefits, as the development of individual non-insurance social benefits was theoretically defined and the research analyzed individual impacts of legislative developments containing their positives and negatives in various directions.

The benefit of the bachelor's thesis can be feedback responding to individual legislative changes in the field of non-insurance social benefits and thus condition a possible discussion for further adjustments.

Key words

non-insurance social benefits; state social support benefits; disability benefits; care allowance

OBSAH

Úvod.....	8
1 Teoretická východiska	9
1.1 Životní a existenční minimum	9
1.2 Okruh společně posuzovaných osob	10
1.3 Nezaopatřenost dítěte	10
1.4 Rozhodné období	11
1.5 Rozhodný příjem.....	11
1.6 Státní sociální podpora.....	11
1.6.1 Přídavek na dítě	12
1.6.2 Příspěvek na bydlení.....	13
1.6.3 Porodné	14
1.6.4 Pohřebné	16
1.6.5 Rodičovský příspěvek.....	16
1.7 Dávky pro osoby se zdravotním postižením	18
1.7.1 Příspěvek na mobilitu	19
1.7.2 Příspěvek na zvláštní pomůcku.....	19
1.7.3 Průkaz pro osoby se zdravotním postižením	21
1.8 Sociální služby – příspěvek na péči	22
2 Cíl práce a výzkumné otázky.....	26
2.1 Cíl práce	26
2.2 Výzkumné otázky.....	26
2.3 Operacionalizace pojmů.....	26
3 Metodika	27
3.1 Použité metody a techniky sběru dat.....	27

3.2	Výzkumný soubor a realizace výzkumu	28
3.3	Etika výzkumu	28
4	Výsledky	29
4.1	Sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa	29
4.2	Složitost a náročnost administrace při legislativních změnách dávek	31
4.3	Kontakt zaměstnanců správního orgánu s klientem.....	36
4.4	Pozitivní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky ..	38
4.5	Negativní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky.	44
4.6	Vliv legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek na státní rozpočet.....	48
5	Diskuse.....	51
5.1	Diskuse výsledků a odpovědi na výzkumné otázky.....	51
5.1.1	Hlavní výzkumná otázka	51
5.1.2	Dílčí výzkumná otázka č. 1.....	57
5.1.3	Dílčí výzkumná otázka č. 2.....	58
5.1.4	Dílčí výzkumná otázka č. 3.....	60
6	Závěr	61
	Seznam použitých zdrojů.....	64
	Seznam příloh	72
	Seznam tabulek	76
	Seznam zkratk	77

Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na oblast vybraných nepojistných dávek, které spadají do gesce Úřadu práce České republiky. Vybranými nepojistnými sociálními dávkami jsou dávky státní sociální podpory, dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na péči. Nepojistné sociální dávky jsou dynamickou oblastí, která prošla podstatnými i častými změnami a jsou významnou složkou ve výdajích státního rozpočtu. Do dávek státní sociální podpory patří rodinné dávky typu přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a porodné a další dvě dávky, kterými je pohřebné a příspěvek na bydlení. Dávky pro osoby se zdravotním postižením tvoří příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku. Do dávek pro osoby se zdravotním postižením se řadí i institut průkaz pro osoby se zdravotním postižením. Samostatnou dávkou stojící mimo dávky státní sociální podpory a dávky pro osoby se zdravotním postižením je příspěvek na péči podléhající zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

V části teoretických východisek bakalářské práce jsou popsány podstatné změny a vývoj u dávek státní sociální podpory, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči.

Praktická část bakalářské práce je věnována kvalitativnímu výzkumu, který byl prováděn metodou dotazování a technikou analýzy dokumentů a polostrukturovaných rozhovorů s komunikačními partnery zařazených na služebním místě sociálního pracovníka nebo ověřovatele nepojistných sociálních dávek na Úřadu práce České republiky. Výsledky polostrukturovaných rozhovorů jsou vyhodnoceny metodou trsů, v rámci kterých došlo ke stanovení pěti základních oblastí společných pro každý z vedených rozhovorů.

Motivací pro výběr tématu bakalářské práce pro mne byla pracovní zkušenost z Úřadu práce České republiky. Zkušenosti a každodenní problémy v rámci nepojistných sociálních dávek mě vedly k tomu se tématu věnovat hlouběji.

1 Teoretická východiska

Nepojistné sociální dávky se odvíjí od charakteru sociálních situací, v rámci kterých se poskytují a také od míry podpory ze strany státu (Mertl, 2018). Nepojistné sociální dávky jsou stanoveny pevnou částkou, mění se ve vazbě na politický cyklus (Mertl, 2018) a uplatňuje se zde daňově – transferový mechanismus (Rosen a Gayer, 2014), odpovídající tedy zásadám solidarity, kdy dochází k přerozdělení od daňových poplatníků, kteří se v dané sociální situaci nenachází, k osobám, které se v dané sociální situaci nachází (Mertl, 2018). Oblast nepojistných sociálních dávek je výhradně financována ze státního rozpočtu České republiky (Arnoldová, 2012). Noviny Ministerstva práce a sociálních věcí Práce & sociální politika (2011) k tématu sociální reformy uvádějí informace, že od ledna 2012 jsou veškeré nepojistné sociální dávky sloučeny a vypláceny z jednoho místa, jímž je Úřad práce České republiky. Noviny Ministerstva práce a sociálních věcí Práce & sociální politika (2011) zdůrazňují, že sjednocením agendových dávek dochází k zesílení pohodlí občanů České republiky z hlediska plošné dostupnosti dávek, efektivnějšímu managementu a administraci jednotlivých dávek, ale také účinnější kontrole využívání peněžních prostředků státu.

Nepojistné sociální dávky rozdělujeme do pěti skupin dávek, kterými je státní sociální podpora, dále dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby – příspěvek na péči, dávky péčovské péče a dávky pomoci v hmotné nouzi (Úřad práce České republiky, 2020).

1.1 Životní a existenční minimum

Životní minimum je podle Kotouse, Munkové, Štefka (2013, s. 90) „*společensky uznaná hranice minimální hranice příjmů občana, pod kterou nastává stav hmotné nouze.*“ Podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, je životní minimum stanoveno jako minimální hranice finančních příjmů k zajištění výživy a základních osobních potřeb.

Existenční minimum je pojem, který lze chápat jako minimální hranici finančních příjmů pro účely zajištění výživy a základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020a). Podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, není možné využít institut existenčního minima u nezaopatřeného dítěte, u osoby invalidní ve třetím stupni, u poživatele starobního důchodu a u osoby starší 68 let. Od 1. 4. 2020 je stanovena

částka životního minima na jednotlivce ve výši 3 860 Kč, na další osobu v domácnosti ve výši 3 550 Kč, třetí osobu v domácnosti ve výši 3 200 Kč a dále je životní minimum odstupňované dle věku nezaopatřeného dítěte (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020a). Existenční minimum je od 1. 4. 2020 stanoveno ve výši 2 490 Kč (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020a).

1.2 Okruh společně posuzovaných osob

Okruh společně posuzovaných osob je určen § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a je aplikovatelný na dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na bydlení. Okruh společně posuzovaných osob pro účely dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči je definován § 7 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Stanovení okruhu společně posuzovaných osob je založen především na společném posuzování osob, mezi kterými existuje vzájemná vyživovací povinnost (Veřejný ochránce práv, 2017).

1.3 Nezaopatřenost dítěte

Nezaopatřenost dítěte je pro účely nepojistných sociálních dávek posuzovaná výhradně podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, který posuzuje nezaopatřené dítě jako dítě do skončení povinné školní docházky, a po skončení povinné školení docházky nejdéle do 26 let věku, pokud:

- se dítě soustavně připravuje na budoucí povolání,
- se nemůže připravovat na budoucí povolání či vykonávat výdělečnou činnost z důvodu nemoci nebo úrazu,
- není schopno vykonávat výdělečnou činnost z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.

Dále je nezaopatřeným dítětem i dítě, které dokončilo povinnou školní docházku a do 18 let věku je zařazeno do evidence uchazečů o zaměstnání na Úřadu práce České republiky a nevznikl mu nárok na podporu v nezaměstnanosti či podporu při rekvalifikaci (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995). Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů stanovil výjimku, kdy dítě, které je poživatelem invalidního důchodu třetího stupně, není pro účely nepojistných sociálních dávek považováno za nezaopatřené dítě.

1.4 Rozhodné období

Rozhodným obdobím je období, za které se zjišťuje rozhodný příjem u jednotlivých nepojistných sociálních dávek (Břeská, 2012). U jednotlivých nepojistných sociálních dávek se rozhodné období liší (Břeská, 2012).

1.5 Rozhodný příjem

Jednotlivé stěžejní zákony pro vybrané druhy nepojistných sociálních dávek stanovují příjem, který bude započitatelný pro vyhodnocení dávek (Arnoldová, 2012).

1.6 Státní sociální podpora

Loukota (2013) uvedl, že systém zabývající se státní sociální podporou vznikl v roce 1995 a jedná se o peněžité dávky určené k podpoře osob v nepříznivé sociální situaci, zejména nízkopříjmovým rodinám s nezaopatřenými dětmi a podle Břeské et al. (2012) jsou určené i pro další sociální situace. Jak již bylo naznačeno výše, při uskutečňování státní sociální podpory je uplatňován princip solidarity a to ve směru od bezdětných k rodinám s dětmi a od vysoko příjmových rodin k nízkopříjmovým rodinám (Krebs et al., 2015).

Dávky státní sociální podpory Duková et al. (2013) rozděluje na dávky příjmově testované a na dávky příjmově netestované. V případě příjmově testovaných dávek se posuzuje příjem všech společně posuzovaných osob a v případě příjmově netestovaných dávek se příjem neposuzuje (Maaytová et al., 2015). Mezi příjmově testované dávky patří příspěvek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné (Duková et al., 2013). Rodičovský příspěvek a pohřebné jsou dávkami příjmově netestovanými (Duková et al., 2013).

Podle Buryové (2019) je státní sociální podpora druhým pilířem sociálního zabezpečení uplatňující princip celospolečenské solidarity z hlediska financování. Státní sociální podpora je aplikována v momentě, kdy již sociální pojištění není dostačující, ale je nutné ze společenského hlediska zaopatřit jednotlivce či skupiny osob v tíživé sociální situaci (Buryová, 2019).

Stěžejní právní úpravou státní sociální podpory je zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, který poskytuje komplexní hmotně právní úpravu této oblasti (Loukota, 2013). Se zákonem o státní sociální podpoře souvisí i další právní předpisy jako například správní řád, zákon o rodině, zákon o sociálních službách, zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, zákon o

zaměstnanosti a mnoho dalších (Loukota, 2013). Následující část bakalářské práce je věnována popisu a časovému vývoji jednotlivých dávek státní sociální podpory.

1.6.1 Přídavek na dítě

Základní dávkou státní sociální podpory je dávka přídavek na dítě (Krebs et al., 2015). Přídavek na dítě je dlouhodobou a opakující se dávkou, která je určena rodinám s nezaopatřenými dětmi s cílem pokrýt náklady na výživu a výchovu nezaopatřených dětí (Krebs et al., 2015).

V roce 2012 došlo ke změně respektive ke zvýšení částky životního minima (Baštýř, Vlach, Seberová, 2014). Tato změna se dotkla i možnosti získání většího počtu rodin o sociální dávky, které ovlivňuje částka životního minima tedy i přídavku na dítě.

V roce 2017 došlo také podle Zákona č. 200/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře k právní úpravě rozhodného období, které se dotklo zejména přídavku na dítě a příspěvku na bydlení (ale také dávky porodné). Rozhodným obdobím se z původního rozhodného období tj. předcházejícího kalendářního roku stalo předcházející kalendářní čtvrtletí, ve kterém byly příjmy zaúčtovány či vyplaceny.

Od roku 2018 se rozšířil okruh rodin s nezaopatřenými dětmi, kterým vznikl nárok na přídavek na dítě, protože se zvýšil koeficient pro výpočet dávky z původní výše 2,40 na 2,70 a tím se zvýšila hranice příjmů rodiny (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018). Koeficient 2,70 je od roku 2018 do současnosti platný. V témže roce došlo i ke zvýšení částky přídavku na dítě o 300 Kč v případě, kdy jedna ze společně posuzovaných osob má v rozhodném období příjem ze závislé činnosti, samostatně výdělečné činnosti či dávky nahrazující příjem (vysvětlení níže) (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018).

Podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů má v současné době na přídavek na dítě nárok nezaopatřené dítě, v případě, kdy rozhodný příjem rodiny nepřevyšuje součin koeficientu 2,70 a částky životního minima. Výši přídavku na dítě upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, dle věkového rozhraní nezaopatřeného dítěte s možností získání zvýšené míry dávky v případě, kdy alespoň jedna ze společně posuzovaných osob měla v rozhodném období tj. v předcházejícím kalendářním čtvrtletí příjem z:

- dávek nemocenského pojištění,

- dávek důchodového pojištění,
- podpory v nezaměstnanosti nebo podpory při rekvalifikaci,
- příspěvku na péči o osobu do 18 let věku,
- rodičovského příspěvku, pokud je čerpán po poskytnutí peněžité pomoci v mateřství,
- závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů alespoň ve výši životního minima jednotlivce,
- příjmů ze samostatné výdělečné činnosti,
- náhrady mzdy, platu, odměny od prvního do čtrnáctého kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény.

V tabulce č. 1 je zobrazen přehled stanovených výší přídatků na dítě včetně zvýšené výměry.

Tabulka 1 Výše přídatku na dítě

Věkové rozhraní nezaopatřeného dítěte	Výše přídatku na dítě	Zvýšená výměra přídatku na dítě
do 6 let	500 Kč	800 Kč
od 6 let do 15 let	610 Kč	910 Kč
od 15 let do 26 let	700 Kč	1 000 Kč

Zdroj: Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995

1.6.2 Příspěvek na bydlení

Jedním z nástrojů bytové politiky České republiky je příspěvek na bydlení, jehož cílem je uhradit domácnostem část nákladů spojené s bydlením (Petrášková, Francová, 2013). Význam této dávky je nepochybný především proto, že napomáhá mobilitě domácností a jejich schopnosti nalézt si přiměřené bydlení, zejména v oblasti nájemního vztahu (Petrášková, Francová, 2013). Příspěvek na bydlení přispívá k úhradě nákladů spojené s bydlením rodinám, ale i jednotlivcům s nízkým příjmem žijící v obecních, družstevních bytech, ale i bytech a domech v soukromém vlastnictví (Loukota, 2013). Podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů má na příspěvek na bydlení nárok nájemce nebo vlastník bytu, pokud:

- jsou náklady na bydlení vyšší než částka součinu rozhodného příjmu společně posuzovaných osob a koeficientu 0,3 (v Praze 0,35) a zároveň

- součinn koeficientu 0,3 (v Praze 0,35) a rozhodného příjmu je nižší než částka normativních nákladů na bydlení.

Oblast nákladů na bydlení započitatelných pro příspěvek na bydlení tvoří náklady typu nájemné (popřípadě srovnatelné náklady na bydlení u družstevních bytů a bytů v osobním vlastnictví), náklady na plyn, elektřinu, dodávku tepla a centralizované poskytování teplé vody, dodávku vody z vodovodů a vodáren, odvádění odpadních vod, jejich odvoz, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, čištění jímek, vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, odvoz komunálního odpadu a náklady za pevná paliva (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

Podle Horákové et al. (2013) byl příspěvek na bydlení od roku 2007 závislý na institutu trvalého pobytu k danému bytu, avšak tato podmínka, která vázala příspěvek na bydlení k trvalému pobytu, byla zrušena zákonem č. 363/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti 1. ledna 2020. Podle tiskové zprávy Ministerstva práce a sociálních věcí (2020b) došlo od 1. července 2020 ke změně okruhu společně posuzovaných osob, kdy se nově nebude správní orgán zabývat trvalým pobytem společně posuzovaných osob, ale reálnému složení osob, které společně žijí ve společné domácnosti.

Od roku 2012 v rámci příspěvku na bydlení docházelo dále zejména ke změnám spojených s výší normativních nákladů, jejichž výše se aktualizuje každý rok, dále v roce 2015 v zákoně o státní sociálně podpoře přibyla definice bytu, určení prokázání uhrazených nákladů na bydlení v rozhodném období oprávněnou osobou nebo společně posuzovanou osobou a v roce 2018 došlo k rozšíření jednotlivých druhů nákladů na bydlení, které zákon taxativně vyjmenovává, ale také již zákon upravuje nutnost rozepsání jednotlivých položek nákladů na bydlení, které se prokazuje podrobným rozpisem jednotlivých služeb (Horáková et al., 2013). Od roku 2018 je také nutné u každé položky nákladů na bydlení uvést, zda se jedná o zálohovou platbu či nikoli a zúčtování jednotlivých položek nákladů na bydlení musí být správnímu orgánu doložena jedenkrát za kalendářní rok (Veselíková, 2018).

1.6.3 Porodné

Dávka porodné prošla historicky zásadní změnou a to zejména v oblasti testování příjmů dávky. Porodné bylo do roku 2010 dávkou netestovanou tzn., že dávka byla

poskytována všem ženám, které porodily dítě (Tröster et al., 2013). Porodné prošlo významnou změnou v roce 2011, kdy se z netestované dávky, stala dávka příjmově testovaná a navíc byla určena již pouze pro první živě narozené dítě nebo pro současně narozená vícerčata (Tröster et al., 2013). Podmínky nároku na porodné splňovala žena, která měla nižší rozhodný příjem v rodině, než činil součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40 (Tröster et al., 2013). Výše porodného od roku 2011 činila 13 000 Kč na první narozené dítě a v případě současně narozených vícerčat činila výše porodného 19 500 Kč (Tröster et al., 2013).

K této zásadní změně koncepce porodného došlo podle Důvodové zprávy (2010) na základě mnohaleté praxe, která poukazovala na nutnost požadavku zmenšení objemu krytých osob, korekci podmínek nároku na dávku a její výši s cílem selektivního poskytování dávky a také s cílem snížení státních výdajů z rozpočtu země. Důvodová zpráva (2010) ve změně koncepce porodného spatřuje výhody zejména ve zmíněném snížení výdajů ve státním rozpočtu, snížení počtu vyplacených dávek porodného, adresnější poskytování dávky a zaměření se primárně na prvorodičky. Mezi nevýhody Důvodová zpráva (2010) uvádí riziko navýšení dávek z hmotné nouze - mimořádných okamžitých pomoci, a snížení kupní síly osob, které očekávají narození dítěte.

V této podobě byla nastavena koncepce porodného i v roce 2012 tj. období, které je pro účely této bakalářské práce posuzováno. Koncepce porodného v uvedeném znění byla nastavena do roku 2015, kdy došlo k další zásadní změně v koncepci dávky přijetím zákona č. 253/2014 Sb.

Ústřední změnou zákona č. 253/2014 Sb., která byla účinná od 1. 1. 2015, se stala změna koeficientu z původní výše 2,40 na 2,70 násobek životního minima rodiny a poskytnutí dávky i na druhé živě narozené dítě a vznik nároku na porodné pro osobu, která převzala dítě do péče do jednoho roku věku dítěte. Zároveň zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře stanovuje výši porodného na první narozené dítě ve výši 13 000 Kč a na druhé živě narozené dítě ve výši 10 000 Kč.

Porodné je v současné době příjmově testovanou, jednorázovou dávkou, která je určena pro rodiny s nízkým příjmem v případě živě narozeného prvního nebo druhého dítěte (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020). Porodné může také využít otec prvního nebo druhého živě narozeného dítěte s nízkým příjmem, kdy matka dítěte po porodu

zemřela nebo v případě, kdy osoba převezme dítě do jednoho roku věku dítěte do náhradní rodinné péče (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020).

1.6.4 Pohřebné

Pohřebné je jednou ze dvou dávek státní sociální podpory, která je příjmově netestovaná.

Pohřebné od roku 2012 neprošlo žádnou významnou zákonnou změnou. Podle Institutu pro sociální politiku a výzkum (2017) došlo k významné změně koncepce pohřebného v roce 2008, kdy do konce roku 2007 byla dávka poskytována každé osobě, která vypravila pohřeb osobě, která měla trvalý pobyt na území České republiky nebo v případě, kdy byl pohřeb vypraven na území České republiky a to ve výši 5 000 Kč.

V současné době je pohřebné vypláceno osobě, která byla ke dni smrti rodičem nezaopatřeného dítěte nebo nezaopatřeným dítětem (Arnoldová, 2015). Pohřebné řadíme mezi jednorázové dávky a při splnění zákonných podmínek je dávka vyplacena ve výši 5 000 Kč (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

1.6.5 Rodičovský příspěvek

V posledních deseti letech došlo podle Šťastné (2019) v České republice k zásadním změnám v možnostech čerpání rodičovského příspěvku.

Zákon č. 366/2011 Sb., stanovil celkovou částku rodičovského příspěvku ve výši 220 000 Kč, kterou mohl čerpat rodič celodenně a řádně pečující o nejmladší dítě v rodině nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte. Podle zákona č. 366/2011 Sb., bylo rozhodujícím kritériem pro stanovení měsíční výše rodičovského příspěvku stanovení denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenské související s porodem nebo převzetím dítěte do péče řídicí se zákonem o nemocenském pojištění. Rodič si dle zjištěné výše denního vyměřovacího základu mohl dle zákona č. 366/2011 Sb., stanovit výši měsíčního rodičovského příspěvku v následujících rozmezech:

- do částky 7 600 Kč, v případě, kdy alespoň jednomu z rodičů bylo možné zjistit denní vyměřovací základ ve výši 70 % 30násobku nepřevyšující částku 7 600 Kč, ale také v případě, kdy rodiči nelze vyměřit denní vyměřovací základ z důvodu uplynutí podpůrní doby pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství a

nárok na rodičovský příspěvek vznikl bezprostředně po nároku na rodičovský příspěvek určený pro starší dítě,

- od částky 7 600 Kč do částky 11 500 Kč, v případě, kdy alespoň jednomu z rodičů bylo možné zjistit denní vyměřovací základ ve výši 70 % 30násobku převyšující částku 7 600 Kč. V tomto v případě nebylo možné čerpat vyšší dávku rodičovského příspěvku, nežli byla vypočtena částka 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu.

Zákon č. 366/2011 Sb., také pamatoval na skutečnost, kdy ani jednomu z rodičů nebylo možné stanovit denní vyměřovací základ. V tomto případě zákon č. 366/2011 Sb., umožnil čerpání rodičovského příspěvku ve výši 7 600 Kč za měsíc do konce devátého měsíce věku narozeného dítěte a dále od desátého měsíce umožnil čerpání rodičovského příspěvku ve výši 3 800 Kč měsíčně až do 4 let věku nejmladšího dítěte.

V roce 2017 byly podmínky rodičovského příspěvku novelizovány zákonem č. 200/2017 Sb., který potěšil zejména rodiče se dvěma a více dětmi, kterým bylo umožněno čerpat rodičovský příspěvek ve výši 1,5 násobku částky 220 000 Kč (Dlouhá, 2017) a zároveň došlo ke změně podmínek čerpání měsíční výše rodičovského příspěvku následujícím způsobem:

- rodičovský příspěvek nepřevyšující částku 7 600 Kč,
- rodičovský příspěvek převyšující částku 7 600 Kč, v případě, kdy lze alespoň jednomu z rodičů stanovit 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu převyšující částku 7 600 Kč, s tím, že měsíční dávka nepřekročí výše zmíněnou stanovenou procentuální sazbu,
- rodičovský příspěvek v případě dvou a více současně narozených dětí nepřekročí 1,5 násobek 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu za měsíc.

Zákon č. 200/2017 Sb., pamatoval i na možnost změny osob v rodině posuzující se pro účely rodičovského příspěvku jako rodiče. Zákon č. 200/2017 Sb., stanovil, že v případě změny rodiče, dojde ke změně započtení denního vyměřovacího základu od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém ke zmíněné změně rodiče došlo.

Dále zákon č. 200/2017 Sb., s účinností od 1. ledna 2018 stanovil povinnost odpočtu obdobné dávky k rodičovskému příspěvku, která byla vyplacena v zahraničí na nejmladší dítě v rodině, od celkové částky vyplácené v České republice 220 000 Kč.

Mezi další novelizovanou informací zákonem č. 200/2017 Sb., je skutečnost, že pokud je dítě svěřeno soudem do pěstounské péče na přechodnou dobu, nevznikne pěstounovi nárok na rodičovský příspěvek.

V dávce rodičovský příspěvek spatřuje Šťastná (2019) velkou míru flexibility, která ženám umožňuje volbu délky a výši rodičovského příspěvku ve smyslu, kdy dlouhé čerpání dávky obnáší nižší výši dávky a krátké čerpání dávky obnáší vyšší výši dávky. Tuto skutečnost potvrzuje i zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, který v současné době umožňuje volbu výše rodičovského příspěvku na částku nepřevyšující 10 000 Kč měsíčně a převyšující částku 10 000 Kč měsíčně, jestli je možné alespoň jednomu z rodičů v rodině stanovit 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu převyšující právě částku 10 000 Kč. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, definuje v současné době podmínky nároku na rodičovský příspěvek pro rodiče, který po celý kalendářní měsíc celodenně, řádně a osobně pečuje o nejmladší dítě v rodině nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte. V současné době je stanovena maximální možná výše rodičovského příspěvku ve výši 300 000 Kč na nejmladší dítě v rodině, avšak v případě dvou a více dětí narozených současně ve výši 1,5násobku uvedené částky 300 000 Kč (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 1995).

1.7 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Podle Buryové (2019) patří dávky pro osoby se zdravotním postižením do třetího pilíře sociálního zabezpečení, které s příspěvkem na péči řadí mezi dávky sociální péče.

Podle Šimůnka (2016) došlo v roce 2012 v rámci sociální reformy k zásadnímu zásahu do oblastí dávek pro osoby se zdravotním postižením tím, že Ministerstvo práce a sociálních věcí přijalo obměnu ve struktuře dávek pro osoby se zdravotním postižením a z několika jednotlivých dávek poskytovaných u různých orgánů státní správy vytvořilo koncepci dvou dávek a to příspěvku na mobilitu a příspěvku na zvláštní pomůcku. Dávky příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku včetně institutu průkazu pro osoby se zdravotním postižením jsou ukotveny v zákoně č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, který byl přijat koncem roku

2011 s účinností od ledna 2012. Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů je doplněn vyhláškou č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, která obsahuje seznam typů a druhů zvláštních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením, dovednosti vodícího psa, vzor dočasného průkazu pro osoby se zdravotním postižením a jeho symboly a zdravotní stavy, které je možno považovat za podstatné omezení schopností pohyblivosti a orientace pro účely správního řízení průkazu se zdravotním postižením.

1.7.1 Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na mobilitu je podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, dávkou opakující, na kterou má nárok osoba starší jednoho roku, která musí být držitelem průkazu osoby se zdravotním postižením typu ZTP či ZTP/P, opakovaně se za kalendářní měsíc za úhradu dopravuje nebo je dopravována a zároveň jí nejsou poskytovány pobytové sociální služby v domově pro seniory, v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově se zvláštním režimem či ve zdravotnickém zařízení ústavní péče. Podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením může existovat výjimka poskytnutí příspěvku na mobilitu i v případech, kdy je osobě poskytována pobytová sociální služba a to v případech hodných zvláštního zřetele.

Podle Becka et al. (2012) příspěvek na mobilitu nahradil dříve poskytované dávky tj. příspěvek na individuální dopravu a příspěvek na provoz motorového vozidla. Ve spolupráci Úřadu vlády České republiky a Ministerstva práce a sociálních věcí byl vydán Průvodce novinkami sociálního systému v roce 2012, který potvrzuje výši příspěvku na mobilitu ve výši 400 Kč za kalendářní měsíc vyplácen od roku 2012. S účinností od 1. ledna 2018 na základě zákona č. 301/2017 Sb., je stanovena výše příspěvku na mobilitu v nové výši 550 Kč za kalendářní měsíc.

1.7.2 Příspěvek na zvláštní pomůcku

Příspěvek na zvláštní pomůcku je jednorázovou dávkou, která je obligatorní (Beck et al., 2012). Příspěvek na zvláštní pomůcku pohltil do sebe od roku 2012 dřívější dávky, kterými byl jednorázový příspěvek na opatření zvláštních pomůcek, příspěvek na zakoupení motorového vozidla, příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla a příspěvek na úpravu bytu (Beck et al., 2012). Mezi nejdůležitější změny v oblasti

příspěvku na zvláštní pomůcku v roce 2012 oproti předchozím obdobím bylo vyřazení zdravotnických pomůcek jako například elektrických vozíků, toaletních židlí, elektrických skútrů, speciálních tříkolek (Poradna pro život s postižením, 2012). Mezi další negativní změnu patřila i oblast úpravy bytu, v rámci které došlo k zásadnímu zúžení zejména v započítávání stavebních prací a s nimi související stavební materiál, ačkoli dříve bylo možné žádat například i o sanitární techniku či speciální kuchyňskou linku (Poradna pro život s postižením, 2012).

Od roku 2012 měla nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku osoba s těžkou vadou nosného či pohybového ústrojí anebo těžké zrakové či sluchové postižení vyznačující se dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, a zdravotní stav nevyklučoval přiznání dávky (Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, 2011). Výše zmíněné podmínky nároku na příspěvek na zvláštní pomůcku jsou v současné době podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, novelizovány v podobě, kdy nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba, která má zdravotní postižení charakteristické dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem dle přílohy zákona a její zdravotní stav nevyklučuje přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku.

Výše příspěvku je podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, stanovena od roku 2012 na částku 350 000 Kč (v případě schodišťové plošiny činí výše příspěvku 400 000 Kč), se skutečností, že součet vyplacených příspěvků na zvláštní pomůcku nesmí přesáhnout 800 000 Kč (850 000 Kč v případě schodišťové plošiny) za období 60 kalendářních měsíců po sobě jdoucích.

Podle zákona č. 301/ 2017 Sb., došlo s účinností od 1. ledna 2018 ke změně, kdy se příspěvek na zvláštní pomůcku poskytne v případě ceny zvláštní pomůcky nižší než 10 000 Kč (původně 24 000 Kč), v případě kdy příjem oprávněné osoby a společně posuzovaných osob je nižší než osminásobek životního minima jednotlivce nebo společně posuzovaných osob.

S účinností od 1. ledna 2018 došlo na základě zákona č. 301/2017 Sb., i k doplnění svislé zdvihací plošiny a šikmé zvedací plošiny do znění zákona o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením a k stanovení příspěvku na zvláštní pomůcku pro účely pořízení motorového vozidla, který je nově odstupňován ve výši příspěvku od

100 000 Kč do 200 000 Kč na základě příjmu jednotlivce nebo společně posuzovaných osob porovnávaný s násobky částek životního minima jednotlivce či společně posuzovaných osob.

U příspěvku na zvláštní pomůcku je též stěžejní podmínka dosažení věku tzn., že podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, musí být pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku osoba starší tří let v případě pořízení schodolezu, motorového vozidla, stropního zvedacího systému, schodišťové sedačky, schodišťové plošiny, šikmé zvedací plošiny, svislé zdvihací plošiny či úpravy bytu, osoba starší 15 let v případě pořízení vodícího psa, a v ostatních případech je podmínka dosažení 1 roku věku.

V roce 2018 došlo k další zásadní změně na základě zákona 301/2017 Sb., v oblasti povinnosti vrácení příspěvku na zvláštní pomůcku, kdy je oprávněná osoba povinna vrátit poskytnutý příspěvek, jestliže v období před uplynutím 60 kalendářních měsíců od data vyplacení příspěvku nebo v období před uplynutím 84 kalendářních měsíců (dříve 120 kalendářních měsíců) od data vyplacení příspěvku osoba přestala motorové vozidlo užívat nebo pozbyla vlastnické právo ke zvláštní pomůcce.

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, vylučuje poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku, v případě, kdy pomůcka je plně nebo částečně hrazena z veřejného zdravotního pojištění nebo jej lze zapůjčit zdravotní pojišťovnou. Dále podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, je nutné při poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku brát zřetel na základní provedení zvláštní pomůcky, která postižené osobě plně vyhovuje a zároveň splňuje podmínku nejnižší ekonomické náročnosti.

1.7.3 Průkaz pro osoby se zdravotním postižením

Podle Veřejného ochránce práv (2015) průkaz pro osoby se zdravotním postižením prošel řadou změn. Od roku 1991 do roku 2011 figuroval průkaz pro osoby se zdravotním postižením ve formě mimořádných výhod podle závažnosti a druhu postižení, od roku 2012 do roku 2013 v rámci sociální reformy byl průkaz pro osoby se zdravotním postižením ve formě tzv. sKaret (karty sociálních systémů) a od roku 2014 do současnosti je vydáván průkaz pro osoby se zdravotním postižením podle závažnosti a druhu postižení, ale i funkčních dopadů na osobu (Veřejný ochránce práv, 2015).

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje podmínky nároku na průkaz pro osoby se zdravotním postižením pro osoby starší jednoho roku, které vykazují tělesné, smyslové nebo duševní postižení v rámci dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu omezující podstatným způsobem její schopnost orientace či pohyblivosti a to včetně osob s poruchou autistického spektra.

Podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, se při posuzování schopnosti orientace a pohyblivosti hodnotí skutečnost, zda se jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, dále se hodnotí funkční schopnosti fyzický osoby a její zdravotní stav, ale i skutečnost, zda se jedná o podstatné omezení schopnosti orientace nebo pohyblivosti a závažnost funkčního postižení.

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, rozlišuje tři typy průkazů pro osoby se zdravotním postižením, ze kterých plynou odlišné výhody, rozdělené na TP (těžké postižení), ZTP (zvláště těžké postižení) a ZTP/P (zvláště těžké postižení s průvodcem).

Výhody se podle zákona č. 329/2011 Sb., týkají například vyhrazeného místa k sedění ve veřejných prostředcích pro pravidelnou hromadnou dopravu osob, přednosti při osobním projednávání záležitosti, bezplatné dopravy pravidelnými spoji místní veřejnou dopravou, bezplatné dopravy průvodce apod. Náležitosti průkazu jsou v zákoně č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, taxativně vyjmenovány a vzor dočasného průkazu a symboly označení osoby se zdravotním postižením je součástí vyhlášky č. 388/2011 Sb., v rámci Přílohy č. 3, kde je vzor se symboly zobrazen graficky.

1.8 Sociální služby – příspěvek na péči

Podle Tomeše et al. (2009) došlo v roce 2006 k zásadním změnám v oblasti legislativní úpravy sociální pomoci, která je složena z pomoci v hmotné nouzi, sociálních služeb a sociální péče. Tomeš et al. (2009, s. 277) tvrdí, že sociální služby jsou „jedním ze subsystémů sociální pomoci, který má svou zvláštní sociální správu.“ Sociální správa sociálních služeb je zakotvena v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, s tím, že zde existuje subsidiárnost správního řádu (Tomeš et al., 2009). Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách nabyl účinnosti 1. ledna 2007,

jehož cílem je zajistit pomoc a podporu pro fyzické osoby, které se nachází v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím poskytnutí sociálních služeb a příspěvku na péči (Sociální revue, 2005).

Příspěvek na péči vyměnil dříve používaný pojem příspěvek při péči o osobu blízkou nebo jinou osobu, který byl vyplácen pečující osobě (Matoušek et al., 2011). Podle Matouška et al. (2011) je dnešní podoba příspěvku na péči koncipována jako tzv. dotace na hlavu, která byla implementována v 90. letech i v dalších státech Evropy. Koncepce spočívá ve výplatě dávky z peněžních prostředků státního rozpočtu přímo osobě, která danou péči respektive pomoc jiné fyzické osoby potřebuje ke zvládnutí základních životních potřeb (Matoušek et al., 2011). V roce 2012 v rámci sociální reformy došlo i v rámci příspěvku na péči ke změnám právní úpravy spočívající zejména ve změně kritérií pro posuzování stupně závislosti na pomoci jiné osoby, převodu působnosti rozhodování o příspěvku na péči na Úřad práce České republiky a zvýšení příspěvku na péči z důvodu nedostatku příjmů oprávněné osoby a rodiny (Králová, Rážová, 2012).

Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů má nárok na příspěvek na péči osoba, která je závislá na pomoci jiné fyzické osoby při zvládnutí základních životních potřeb z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, pokud jí požadovanou pomoc poskytuje osoba blízká, poskytovatel sociálních služeb podle zákona o sociálních službách, asistent sociální péče, dětský domov a speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu.

Od 1. ledna 2012 byla stanovena nová kritéria pro stanovení stupně závislosti (Králová, Rážová, 2012). Při hodnocení stupně závislosti osoby na pomoci jiné fyzické osoby se hodnotí 10 základních životních potřeb, které nahradily původních 36 úkonů (Králová, Rážová, 2012). Od 1. ledna 2012 se podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, pro účely příspěvku na péči posuzují následující základní životní potřeby: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. Jednotlivé základní životní potřeby a jejich vymezení jsou upraveny vyhláškou č. 505/2006 Sb. S ohledem na hodnocení výše uvedených základních potřeb se stanovuje pro účely příspěvku na péči závislost na pomoci jiné fyzické osoby ve čtyřech stupních pro osoby do 18 let a pro osoby nad 18 let (Králová, Rážová, 2012). Počty nezvládnutých základních životních potřeb jsou uvedeny v následujících

tabulkách za stupněm závislosti. Jednotlivé výše příspěvku na péči jak pro osoby do 18 let, tak pro osoby nad 18 let prošly od roku 2012 změnami, které byly pro oprávněné osoby pozitivního charakteru, protože došlo k jejich zvyšování. Vývoj výší příspěvku na péči je uveden v následujících tabulkách pro osoby do 18 let a pro osoby nad 18 let.

Tabulka 1 Vývoj výše příspěvku na péči u osob do 18 let

Stupeň závislosti	Rok 2012	Rok 2017	Rok 2019	
I.(3)	3 000 Kč	3 300 Kč	3 300 Kč	x
II.(4 nebo 5)	6 000 Kč	6 600 Kč	6 600 Kč	x
III.(6 nebo 7)	9 000 Kč	9 900 Kč	9 900 Kč	13 900 Kč
IV.(8 nebo 9)	12 000 Kč	13 200 Kč	13 200 Kč	19 200 Kč

Zdroj: Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, Králová, Rážová (2012)

Podle novin Ministerstva práce a sociálních věcí Práce & sociální politika (2012) došlo od 1. ledna 2012 ke zvýšení příspěvku na péči ve II. stupni závislosti u osob do 18 let z 5 000 Kč na 6 000 Kč a zároveň k sjednocení výplaty dávek pro děti se zdravotním postižením, tak aby při dosažení jednoho věku dítěte bylo dítě zajištěno pouze jednou dávkou a to příspěvkem na péči či rodičovským příspěvkem. Významnou změnou v roce 2012 bylo zavedení institutu asistent sociální péče, kterou je jiná osoba než osoba blízká, ale také možnost zvýšení příspěvku na péči pro rodiče nezaopatřeného dítěte nebo pro nezaopatřené dítě o 2 000 Kč v případě, kdy rozhodné příjmy společně posuzovaných osob nedosahují dvounásobku životního minima (Práce & Sociální politika, 2012).

Tabulka 2 Vývoj výše příspěvku na péči u osob nad 18 let

Stupeň závislosti	Rok 2012	Rok 2017	Rok 2019	
I. (3 nebo 4)	800 Kč	880 Kč	880 Kč	x
II.(5 nebo 6)	4 000 Kč	4 400 Kč	4 400 Kč	x
III.(7 nebo 8)	8 000 Kč	8 800 Kč	8 800 Kč	12 800 Kč
IV.(9 nebo 10)	12 000 Kč	13 200 Kč	13 200 Kč	19 200 Kč

Zdroj: Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, Králová, Rážová (2012)

Jak z výše uvedených tabulek vyplývá, výše příspěvku na péči pro osoby do 18 let i pro osoby starší 18 let prošla změnou v roce 2017 a v roce 2019. V roce 2017 došlo k novele zákona o sociálních službách zákonem č. 189/2016 Sb., který upravuje zvýšení příspěvku na péči pro obě cílové skupiny příjemců dávky.

V roce 2019 došlo ke zvýšení příspěvku na péči na základě zákona č. 47/2019 Sb., který byl v rámci příspěvku na péči IV. stupně závislosti účinný od 1. dubna 2019 a v rámci příspěvku na péči III. stupně závislosti účinný od 1. července 2019 o 4 000 Kč (6 000 Kč) pro osoby, kterým není poskytována pobytová sociální služba. Podle Maláčové (2019) personální a lůžkové kapacity pobytových služeb nestačí uspokojit poptávku po péči, populace neustále stárne, a proto v neformální péči o osoby závislé na pomoci jiné osoby představuje správný společenský trend.

Z hlediska shrnutí teoretické části bakalářské práce zaměřené na nepojistné sociální dávky, je nutné, aby dávkové agendy splňovaly základní principy pojetí sociálního zabezpečení (Krebs, 2015). Každá z dávek má svá specifika, která musí být legislativně upravena (Krebs, 2015). Při vytváření koncepce sociálních dávek je nutné vzít v úvahu skutečné sociální situace, které mohou jednotlivce či skupinu osob potkat a jejich význam a závažnost objektivně legislativně vymezit (Tomeš, 2009). Kategorizace jednotlivých dávkových systémů představuje jednotlivé rozhodnutí veřejné volby (Esping Andersen, 1990) a formuluje tak specifickou logičnost ač někdy protichůdnou (Busemeyer a Neimanns, 2017).

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat a vyhodnotit dopady změn právních předpisů v oblasti výplaty vybraných nepojistných sociálních dávek.

2.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou pozitivní a negativní dopady legislativních změn na výplatu vybraných nepojistných sociálních dávek?

Dílčí výzkumné otázky:

Jak se změnila podmínky nároku a výše vybraných nepojistných sociálních dávek po legislativních úpravách?

Jak se po legislativních úpravách změnila přístupnost a výhodnost vybraných nepojistných sociálních dávek pro žadatele?

Jaké jsou v důsledku legislativních změn dopady na administrativní zpracování vybraných nepojistných sociálních dávek a na státní rozpočet?

2.3 Operacionalizace pojmů

Účelem operacionalizace pojmů je definice pojmů vycházejících ze stanoveného cíle bakalářské práce a výzkumných otázek. Operacionalizace je proces přiřazení obsahového významu a znaků k teoretickým pojmům (Baum et al., 2014).

Nepojistné sociální dávky – systém dávek tvořen subsystémem dávek státní sociální podpory, dávek pro osoby se zdravotním postižením, dávek péčovské péče, příspěvku na péči a dávek v hmotné nouzi (Koldinská et al., 2018).

Legislativní úpravy – zákonodárna procedura spočívá v přijímání ústavních a ostatních zákonů výhradním zákonodárcem tj. Parlamentem České republiky na základě legislativního procesu (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2021).

3 Metodika

Výzkumná strategie je podle Reichela (2009) metodologický přístup sloužící k vyhodnocení stanovených výzkumných otázek, který se dělí na dvě podstatné kategorie, a to kvantitativní a kvalitativní strategii. V rámci této bakalářské práce je použita výzkumná kvalitativní strategie, metoda dotazování, technika polostrukturovaného rozhovoru a analýza dokumentů. Zvolené metody a techniky jsou vybrány tak, aby byl splněn cíl bakalářské práce a zodpovězeny výzkumné otázky.

3.1 Použité metody a techniky sběru dat

Pro účely této bakalářské práce byla zvolena kvalitativní strategie. Kvalitativní výzkum se zaměřuje na detailní popis a rozvoj teoretických znalostí (Hendl, 2012). Kvalitativní výzkum se uskutečňuje v přirozeném prostředí, usiluje o porozumění a interpretaci prozkoumávaných jevů (Miovský, 2006).

V rámci výzkumných plánů a přípravy byla využita analýza dokumentů. Podle Miovského (2006) je analýza dokumentů v odborné literatuře vykládána různými způsoby. Analýzou dokumentů rozumíme analýzu jakéhokoli materiálu, který je důvěryhodným zdrojem informací směřujících k dosažení stanoveného cíle (Miovský, 2006). Při získávání a zpracování dat byla využita metoda dotazování, technika polostrukturovaného rozhovoru, který má dle Hendla (2012) výzkumníkovi pomoci udržet nastavený směr a cíl, ale zároveň umožňuje komunikačnímu partnerovi vyjádřit své pocity a umožnit mu dostatek prostoru. Rozhovor je podle Švaříčka et al. (2014) nejčastěji používanou technikou sběru kvalitativních dat a podle Miovského (2006) se jedná o nejobtížnější a nejefektivnější techniku získávání kvalitativních dat. Miovský (2006) označuje rozhovor v odborné literatuře pojmem interview. Polostrukturovaný rozhovor je typický stanovením okruhů otázek, které se pokládají celému výzkumnému souboru komunikačních partnerů (Hendl, 2012). Výhodou polostrukturovaného rozhovoru je získání detailních popisů jednotlivých dotazovaných skutečností (Hendl, 2012).

Při analýze a vyhodnocování kvalitativních dat byla použita metoda vytváření trsů, která slouží k seskupení konceptualizaci určitých výroků do jednotlivých skupin, například rozlišení určitých míst, jevů, případů atd. (Miovský, 2006). Skupiny neboli trsy mají být vytvářeny na základě vzájemné podobnosti mezi jednotkami, čímž dochází k obecněji formované kategorii trsu asociováno s opakujícími se znaky, uspořádáním

apod. (Miovský, 2006). Společným znakem vzniklého trsu může tedy být tematický překryv výroků osob jednoho úzce definovaného tématu (Miovský, 2006).

3.2 Výzkumný soubor a realizace výzkumu

Výzkumný sběr dat probíhal v období od května 2020 do listopadu 2020 se 6 komunikačními partnery tj. zaměstnanci Úřadu práce České republiky, Krajské pobočky v Českých Budějovicích, Kontaktního pracoviště Prachatice. Výzkumný soubor byl vybrán záměrně účelově s ohledem na dlouholeté zkušenosti zaměstnanců. Komunikační partneři jsou v bakalářské práci označeni zkratkami KP1 – KP6. V níže uvedené tabulce je uveden přehled komunikačních partnerů. V tabulce nejsou komunikační partneři uvedeni dle pohlaví a věku z důvodu snadnější identifikovatelnosti komunikačního partnera, protože se jedná o poměrně malý správní orgán. Délka rozhovorů trvala od 60 do 90 minut, které byly vykonány v prostředí správního orgánu. Rozhovory byly zaznamenány prostřednictvím nahrávky a následně doslovně přepsány. Zvukové záznamy byly bezprostředně poté smazány.

Tabulka 3 Přehled komunikačních partnerů zařazených do výzkumného souboru

Komunikační partner	Délka trvání služebního poměru	Služební zařazení
KP1	déle než 10 let	sociální pracovník
KP2	déle než 8 let	sociální pracovník
KP3	déle než 10 let	ověřovatel dávek NSD
KP4	déle než 10 let	ověřovatel dávek NSD
KP5	déle než 10 let	ověřovatel dávek NSD
KP6	déle než 10 let	ověřovatel dávek NSD

Zdroj: vlastní zpracování

3.3 Etika výzkumu

Při realizaci výzkumu byli všichni komunikační partneři seznámeni s cílem bakalářské práce a všichni vyjádřili ústní informovaný souhlas se zpracováním údajů a souhlas s nahráváním rozhovorů s tím, že veškerá jména a další údaje jsou přísně anonymní. Anonymita je v rámci bakalářské práce plně respektována, protože anonymita je dle Dismana (2014) jedním ze stěžejních požadavků v rámci výzkumné etiky. Komunikační partneři byli poučeni o dobrovolném poskytnutí informací a možnosti ukončit rozhovor předčasně z jakéhokoli důvodu.

4 Výsledky

Na základě výsledků provedených polostrukturovaných rozhovorů byla provedena metoda vytváření trsů, ze které vzniklo pět trsů, které se vyskytovaly ve všech provedených výpovědích komunikačních partnerů a byly společné.

Výsledky z polostrukturovaných rozhovorů přinesly následující trsy:

- sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa,
- složitost a náročnost administrace při legislativních změnách vybraných nepojistných sociálních dávek,
- kontakt zaměstnanců správního orgánu s klientem,
- pozitivní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky,
- negativní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky.

V následující části bakalářské práce jsou popsány výsledky jednotlivých trsů.

4.1 Sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa

V následující tabulce je zobrazen trs č. 1 týkající se sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa.

Tabulka 4 Trs č. 1 – Sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa

Sjednocení dávek	KP1	KP2	KP3	KP4	KP5	KP6
Výhoda sjednocení dávek do jednoho místa	X	X	X	X	X	X
Referent zpracovává všechny dávky			X	X	X	X
Nepřipravenost systému	X	X	X	X	X	X
Změna pracovních podmínek		X	X			X
Vymizení sociální práce	X	X	X		X	X

Zdroj: vlastní výzkum

Z rozhovorů vyplývá, že všichni komunikační partneři se shodli, že sjednocení dávek státní sociální podpory, příspěvku na péči, dávek pro osoby se zdravotním postižením, dávek péstounské péče, dávek hmotné nouze, ale i dávek z oblasti zaměstnanosti lze výhodně vyřídit na jednom místě, ačkoli komunikační partner č. 3 řekl, že: „Všechny dávky spadající pod Úřad práce je možné vyřídit na jednom místě, ale v rámci

Prachatic fakticky na dvou, protože nepojistné sociální dávky jsou prostorově odděleny v jiné budově, než dávky nezaměstnanosti.“

Z provedených rozhovorů, ale i na základě přístupných článků, které jsou citovány v rámci teoretické části, vyplývá, že sociální reforma implementovaná v roce 2012 nebyla zcela připravená pro adekvátní chod správního orgánu z hlediska odborné připravenosti zaměstnanců úřadu, ale i z hlediska systémového zajištění a průběh reformy se vyznačoval několika problémy. Jedním ze základních problémů byla nefunkčnost programových aplikací dávkových systémů.

Komunikační partneři jednotně označili, že systém sociální reformy nebyl dostatečně připraven. Komunikační partner č. 1 tvrdí, že: *„Programy nefungovaly v rámci propojení legislativy, nebyla nastavena správná funkčnost, která by odpovídala potřebám zákona. I z tohoto důvodu jsme vykonávali spoustu přesčasových hodin, aby se stihalo všechno zpracovat.“* Komunikační partner č. 5 sdělil i informaci týkající se získání programových aplikací *„Programy snad ani nebyly vysoutěženy podle pravidel, ale s problémy programů se setkáváme i teď, kdy máme nepravidelné informace jak z kraje, ale i z novin, o tom, že naše používané programy budou ukončeny a nahradí je jiná firma apod.“*

Polovina z komunikačních partnerů označila v rámci výzkumu skutečnost, že se po roce 2012 změnila pracovní podmínky. Komunikační partneři č. 1, 4 a 5 se nezávisle na sobě shodli, že nepozorují výrazné změny v pracovních podmínkách. Oproti tomu komunikační partneři č. 2, 3 a 6 se domnívají, že od roku 2012 došlo k zásadním změnám pracovních podmínek zejména v oblasti nárůstu množství práce, nároků na průběžné vzdělávání v programových aplikacích, legislativních změnách a zabezpečení personálního obsazení oddělení.

Od roku 2012 na vybraném pracovišti výzkumného souboru všichni referenti vykonávají současně agendu státní sociální podpory, příspěvku na péči, dávek pro osoby se zdravotním postižením a pěstounské péče.

Kromě komunikačního partnera č. 4 se ostatní komunikační partneři z výzkumného souboru shodli, že po roce 2012 vymizela sociální práce z jednotlivých agend nepojistných sociálních dávek, zejména v oblasti hmotné nouze, která však není předmět této bakalářské práce. Sociální práce se podle komunikačních partnerů začala navracet do jednotlivých agend v okamžiku, kdy se začaly osvojovat jednotlivé

metodické postupy a zpracování jednotlivých dávek. Komunikační partner č. 2 s nejistou sdělil, že: „*Sociální práci jsme začali provádět asi až od roku 2014, do té doby se sociální práce neřešila, řešilo se to, aby byly dávky vyplacené a skutečnosti ze sociální práce byly vedlejší.*“

V současné době se sociální práce na Úřadu práce České republiky provádí u dávek hmotné nouze a u příspěvku na péči. U příspěvku na péči se provádí sociální šetření před přiznáním dávky jako jeden z podkladů sloužící pro vyhodnocení zvládnutí základních životních potřeb, které následně posuzuje i lékař posudkové služby při České správě sociálních zabezpečení respektive Okresní správě sociálního zabezpečení.

Komunikační partner č. 2 zdůraznil fakt ze současné doby, že: „*Sociální práci, kterou vykonám již několik let, zamávala současná situace ovlivněná pandemií související s koronavirem. Od března 2020 je sociální práce vykonávána zejména písemně, kdy klientům rozesílám dotazníky, které jsou vytvořeny generálním ředitelství. Dotazníky se často vrací neúplné, takže obvolávám klienty a popřípadě i pečující osoby, abychom dotazníky doladili. Takto se celý proces správního řízení prodlužuje, protože nějakou dobu trvá, než si klient dotazník převezme, potom trvá jeho vyplnění, vrácení zpět na úřad a pokud je dotazník neúplný, nějaký čas zabere i zastihnutí klienta nebo pečující osoby k dovyřízení a zjištění potřebných informací.*“ Komunikační partner č. 1, který je též zařazen na služebním místě sociálního pracovníka podal velmi podobné informace, avšak souhlasí s takto nastaveným systémem v době pandemie onemocnění koronaviru: „*Sice je písemný či telefonický vyřízení dotazníku pro účely sociálního šetření u péče komplikovanější, ale souhlasím s nastavením tohoto způsobu sociálního šetření zejména z důvodu bezpečnosti případné nákazy covidem.*“

S tematikou sociálního šetření v období pandemie koronaviru se i ostatní komunikační partneři shodli na vážnosti a nutnosti provádění sociálního šetření prostřednictvím písemné či elektronické formy.

4.2 Složitost a náročnost administrace při legislativních změnách dávek

V následující tabulce je zobrazen Trs č. 2, který je zaměřen na složitost a náročnost administrace při legislativních změnách.

Tabulka 5 Trs č. 2 - Složitost a náročnost administrace při legislativních změnách dávek

Složitost a náročnost administrace	KP1	KP2	KP3	KP4	KP5	KP6
Nesrozumitelnost legislativních změn		X	X	X	X	X
Následné úpravy legislativních změn	X	X	X	X	X	X
Snazší přístup k informacím			X	X	X	
Nepřiměřené nároky na znalost velkého množství zákonů	X	X	X	X	X	X
Nedodržení správních lhůt			X	X	X	X

Zdroj: vlastní výzkum

Komunikační partneři výzkumného souboru se shodují na tom, že administrativa spojená s legislativními změnami týkající se nepojistných sociálních dávek je složitá a náročná. Mezi zásadní problémy spojené s administrativou legislativních změn komunikační partneři řadí nesrozumitelnost legislativních změn a následné nutné úpravy legislativních změn, které vyplývají z praktické nevyhovující implementace požadovaných změn.

Komunikační partner č. 1 nespatřuje problém v nesrozumitelnosti legislativních změn: *„Nemám problém s porozuměním legislativních změn týkající se sociálního šetření. V péči tolik nejasných změn neproběhlo a ostatní úplně nemůžu posoudit, protože se s dalšími změnami v praxi do detailu nesetkávám, ale na poradách a mezi ostatními samozřejmě zaslechnu nespokojenost se změnami.“*

Komunikační partner č. 6 však nesrozumitelnost legislativních změn vyzdvihuje jako hlavní problém: *„V případě změn zákonů se dostáváme pravidelně do problému a to i z hlediska pozice klient versus úředník, kdy klient je informovaný z médií a my na úřadu prakticky nic nevíme, protože nemáme přesné metodické pokyny a nemůžeme tedy poskytnout relevantní informace.“*

Z rozhovoru s komunikačním partnerem č. 4 vyplývá že: *„I přesto, že dostáváme spoustu informací k nastávajícím změnám, jsou často výklady změn nejednoznačné a v průběhu se ještě výklady mění. Například, když se měnil příspěvek na bydlení a okruh společně posuzovaných osob. V případě, kdy si žádost o příspěvek na bydlení požádal nesezdaný rodič s dítětem, a bylo nutné k žádosti doložit rozsudek soudu o svěření dítěte*

do péče. Od 1. 7. 2020 musel žadatel do formuláře Doplnujících údajů k bydlení vyplnit i druhého nesezdaného rodiče a pak úředník musel rozhodovat v rámci správního řízení a nezahrnout druhého rodiče do okruhu společně posuzovaných osob, tudíž ho vyloučit z okruhu společně posuzovaných osob. A někdy ke konci července přišel metodický pokyn, že toto již neplatí, druhý rodič se nemá do žádného formuláře vpisovat, ani rozhodovat o jeho vyloučení z okruhu společně posuzovaných osob a v případě splnění všech podmínek a vyhovění v plném rozsahu rovnou vydat oznámení o přiznání dávky.“

V rámci neustálé a odborné metodické pomoci z úrovně krajské pobočky, komunikační partneři vyzdvihují výhodu při zpracování legislativních změn a to snazší přístup k informacím. Jak již bylo zmíněno výše, metodičtí pracovníci nepojistných sociálních dávek z úrovně krajské pobočky Úřadu práce České republiky jsou zprostředkovatelé metodických pokynů. Metodičtí pracovníci dle komunikačního partnera č. 5 vytvořili: *„jednotné místo, kde jsou uloženy jednotné metodické postupy na jednotlivé oblasti nepojistných sociálních dávek, které jsou přístupné pro všechny kontaktní pracoviště v kraji. V jednotných metodických postupech najdeme návody a postupy na širokou oblast dávek.“* Obdobné názory vyjádřili i komunikační partneři č. 3 a 4.

S tímto názorem však nesouhlasí komunikační partneři č. 1, 2 a 6, kteří v rámci rozhovoru zmínili, že, je sice výhoda mít spoustu informací na jednom místě, ale v rámci krajského portálu, ale i portálu z úrovně Generálního ředitelství Úřadu práce České republiky či Ministerstva práce a sociálních věcí nepovažují vyhledávání informací za snadné. Komunikační partner č. 1 odmítá vyhledávání informací na jednotlivých portálech protože: *„systém uložených dokumentů je pro mě nepřehledný, kdykoli něco hledám, nic nenajdu a navíc si myslím, že vyhledávání informací, když něco potřebuji, je činností vedoucí oddělení nebo jejich zástupců.“*

V rámci rozhovorů nebyl přímo kladen dotaz týkající se nároku na znalost zákonů a souvisejících předpisů nepojistných sociálních dávek, ale čtyři ze šesti komunikačních partnerů se samostatně a nezávisle na sobě k tomu tématu vyjádřili.

Komunikační partneři zařazení na služební místo sociálního pracovníka v rozhovoru nezmínili, že by se cítili zatíženi vysokými nároky na znalost zákonů a souvisejících předpisů nepojistných sociálních dávek.

Jak již bylo zmíněno u Trsu č. 1, všichni referenti nepojistných sociálních dávek respektive referenti dávek stání sociální podpory, příspěvku na péči, dávek pro osoby se

zdravotním postižením a dávek péstounské péče vykonávají od roku 2012 agendu komplexně. To znamená, že každý referent je povinen přijmout a zpracovat žádosti ze všech výše jmenovaných oblastí nepojistných sociálních dávek, vést v rámci těchto žádostí správní řízení a rozhodovat o dávce. Tato skutečnost s sebou přináší i povinnost a nutnost znalosti všech souvisejících zákonů a předpisů k dávkám státní sociální podpory, příspěvku na péči, dávkám pro osoby se zdravotním postižením a k dávkám péstounské péče, jak zmiňuje i komunikační partner č. 4: *„Agenda je velmi náročná z hlediska správné administrativy, protože musíme znát všechny zákony, směrnice, nařízení a metodické postupy. Podle mých informací jsme jediné pracoviště, které má takto spojené dávky. Na jiných pracovištích jsou agendy rozdělené například tak, že referent zpracovává pouze státní sociální podporu a péstouny, jiný referent zpracovává dávky pro postižené a příspěvek na péči, což je mnohem jednodušší pro referenta, protože je odborně zaměřen jen na vybranou agendu. Přičemž my musíme umět všechno, a to v reálu není možný.“*

Komunikační partner č. 5 se do vysvětlení náročnosti znalosti souvisejících zákonů a předpisů k nepojistným sociálním dávkám vyjádřil velmi detailně, avšak pro účely této bakalářské práce byl záznam zkrácen: *„Vzhledem k tomu, že tuto situaci a vysoké nároky na znalost zákonů řešíme neustále, poskytnu Vám základní přehled. K dávkám státní sociální podpory je stěžejním předpisem zákon o státní sociální podpoře, správní řád, který tedy zasahuje i do dalších agend, zákon o životním a existenčním minimu, který také zasahuje i do dalších agend, ale dále se musíme orientovat v platných informacích ministerstva týkající se potvrzování zdanitelných příjmů ze závislé činnosti, funkčních požitků zaměstnavatele, příjmů ve formě daňových bonusů, rozdílů záloh na daní z příjmů fyzických osob, nároku na rodičovský příspěvek a přídavek na dítě v případě, kdy je dítě umístěno v ústavní výchově apod. Dále musíme znát stanoviska ministerstva a sdělení ministerstva ...“*

Komunikační partner č. 5 též detailně vysvětlil i množství předpisů k dávkám pro osoby se zdravotním postižením. Přepis záznamu z rozhovoru je také pro účely této bakalářské práce: *„U dávek pro postižené je hlavní zákon o dávkách pro osoby se zdravotním postižením, související vyhláška, správní řád, a dále musíme znát instrukce a sdělení z ministerstva a generálního ředitelství týkající se přechodu nároku u příspěvku na mobilitu, postup správního orgánu před vydáním rozhodnutí, postup žádosti o posouzení zdravotního stavu, ustanovení opatrovníka pro správní řízení, postup*

k zajištění výroby a předání průkazu pro osoby se zdravotním postižením, přestupky, jednotlivá řízení o příspěvku na mobilitu, zvláštní pomůcka, průkaz pro zdravotně postižené...“

Komunikační partner č. 5 se věnoval i podrobnému výčtu právních předpisů týkající se příspěvku na péči, jehož přepis záznamu je též zkrácen pro účely této bakalářské práce: *„U péče je nejdůležitější zákon o sociálních službách, správní řád, prováděcí vyhláška, metodické pokyny, instrukce a sdělení z nadřízených orgánů týkající se postupů příspěvku na péči včetně přeshraničního prvku, postupů zvýšení částky příspěvku, vymezení institutu asistenta sociální péče, výplaty příspěvku, ustanovení opatrovníka pro správní řízení...“.*

V poslední fázi rozhovoru týkající se vysokých nároků na znalost právních předpisů se komunikační partner č. 5 věnoval i všeobecným požadavkům na znalost předpisů týkající se: *„metodiky předávání spisových dokumentací k odvolacímu orgánu, správních poplatků, sjednocení postupů zahájených z moci úřední, poskytování informací, řešení konfliktů, stížností, spisového a skartačního řádu, podpisového řádu, provádění vnitřních kontrol, postupy při předložení čestného prohlášení, a jak již bylo řečeno aktuální metodiky v době pandemie pro všechny agendy dávek“.*

Komunikační partner č. 5 se jako jediný věnoval rozsáhlému výkladu nároků na znalost jednotlivých právních předpisů, všichni z komunikačních partnerů se však jednoznačně shodli na skutečnosti, že jsou nepřiměřeně zatěžováni vysokými nároky na znalost širokého spektra právních předpisů související s jejich dávkovou agendou, která je zapříčiněna organizací prací a zaměřením referenta dávek na všechny oblasti dávek daného oddělení.

S jednotlivými legislativními změnami je spojena i nepříjemná záležitost týkající se nedodržení stanovených správních lhůt, které jsou zpravidla stanoveny na 30 dnů popřípadě 60 dnů. Na této existenci problému se shodli čtyři ze šesti komunikačních partnerů.

Komunikační partner č. 3 sdělil, že: *„V případě, kdy jsme plně personálně obsazeni, se většinou neseťkáváme s porušením správních lhůt, když se snažíme zadaptovat s nějakou novelou zákona. Ovšem, pokud máme nedostatek personálu ať už důvodu pracovní neschopnosti, ošetřování člena rodiny nebo z důvodu výpovědi se někdy dostáváme do situace, kdy nejsme schopni zajistit dodržení správních lhůt. S tím souvisí, že následně se*

může objevit nevyhovující záznam z kontroly nebo i stížnosti klientů, kterou jsou zpravidla dost nepříjemné.“

Komunikační partner č. 5 ale zároveň zmínil i skutečnost, kdy se necítí být zcela vinen za nedodržení správních lhůt: *„V případě, kdy nastane nějaká legislativní změna a neustále se mění její výklad, tak jsme nuceni čekat na řádné rozhodnutí nadřízených orgánů, jak máme postupovat a výjimečně se stane, že z tohoto důvodu nemůžeme dodržet správní lhůtu 30 dnů.“* Komunikační partneři č. 1 a 2, kteří jsou zařazeni na služebním místě sociálního pracovníka, vyjádřili podobný názor spočívající v tom, že na svém služebním zařazení nemají problém s dodržováním správních lhůt.

4.3 Kontakt zaměstnanců správního orgánu s klientem

V následující tabulce je zobrazen Trs č. 3 zaměřený na problémy spojené s komunikací zaměstnanců správního orgánu při úředním jednání s klientem.

Tabulka 6 Trs č. 3 - Kontakt zaměstnanců správního orgánu s klientem

Problémy kontaktu s klientem	KP1	KP2	KP3	KP4	KP5	KP6
Nespokojenost klientů			X	X	X	X
Zvýšené kontakty s klienty při leg. změnách	X		X	X	X	X
Náročnost komunikace s klienty	X	X	X		X	X
Nesrozumitelnost legislativních změn pro klienty	X	X	X	X	X	X

Zdroj: vlastní výzkum

Všichni komunikační partneři se shodli na skutečnosti, že jakákoli komunikace ve vztahu referent a klient je náročná a přináší s sebou několik problémů. Stěžejním problémem při komunikaci s klientem je nesrozumitelnost legislativních změn z pohledu klienta. Komunikační partner č. 2, který je zařazen na služebním místě sociálního pracovníka spatřuje problém z hlediska nesrozumitelnosti legislativních změn následovně: *„V případě jakékoli změny týkající se například příspěvku na péči, se kterým přicházím nejčastěji do kontaktu, si dovoluji tvrdit, že žadateli o příspěvek na péči jsou zejména osoby seniorského věku. V případě, kdy se jakkoli změny podmínky dávky, většinou tyto osoby nechápají, co pro ně změny znamenají.“*

Komunikační partner č. 1, který je též zařazený na služebním místě sociálního pracovníka sdělil obdobné zkušenosti v případě komunikace zabezpečující písemné dotazníky pro účely příspěvku na péči s tím, s tím, že uvedl: *„Problémem v případě nesrozumitelnosti výkladu zákonů pro klienty nejsou jenom legislativní změny, ale i samotné znění právních předpisů a nemusí vůbec docházet ke změnám v zákoně.“*

Z provedených rozhovorů vyplývá, že většina komunikačních partnerů spatřuje náročnost komunikace zejména u osob se sluchovým, zrakovým či mentálním postižením, ale u i osob jiné národnosti, se kterými vznikají jazykové bariéry. Náročnou komunikaci však komunikační partneři spatřují i s osobami se zdravotním postižením jiných typů, protože se setkávají jak na pracovišti, tak v rámci sociálního šetření s různými typy postižení a je nutné danému postižení přizpůsobit celkovou komunikaci tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle, a to je správné a rychlé vyřízení žádosti o jakoukoli nepojistnou sociální dávku.

Při každé legislativní změně, která probíhá, komunikační partneři zaznamenávají zvýšený kontakt s klienty nepojistných sociálních dávek. Klienti si informaci o legislativních změnách ověřují, doptávají se na jednotlivé skutečnosti a zjišťují, jak se jejich legislativní změna týká prostřednictvím telefonických hovorů, emailové komunikace nebo osobního kontaktu na úřadu.

Při vyhodnocování rozhovorů byl u čtyř ze šesti z komunikačních partnerů zřetelný i další problém a to byla nespokojenost klientů při legislativních změnách. Komunikační partneři, kteří jsou zařazení na služební místo sociálního pracovníka o nespokojenosti s legislativními změnami, nehovořili, ale komunikační partner č. 2 uvedl následující tvrzení: *„Vzhledem k tomu, že mými klienty jsou zejména osoby žádající o příspěvek na péči, nemohu hovořit o nespokojenosti s právními změnami u péče, protože v případě příspěvku na péči došlo k pozitivní novele a to zvýšení příspěvku pro určité skupiny osob.“*

Vzhledem k tomu, že ostatní komunikační partneři uvedli v rámci rozhovorů informace týkající se nespokojenosti při legislativních změnách, které zasahují i do vyhodnocení Trsu č. 5, jsou tyto příklady uvedeny u jednotlivých negativních dopadů legislativních změn jednotlivých dávek.

4.4 Pozitivní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky

V následující tabulce jsou zobrazeny uvedeny dopady legislativních změn na dávky státní sociální podpory, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči podle výsledků provedených rozhovorů.

Tabulka 7 Trs č. 4 – Pozitivní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky

Pozitivní dopady	KP1	KP2	KP3	KP4	KP5	KP6
Zvýšení celkové částky rodičovského příspěvku	X		X	X	X	X
Příznivá změna ve volbě výše rodičovského příspěvku	X	X	X	X	X	X
Zpřístupnění přídatku na dítě pro více rodin		X	X		X	
Možnost získat zvýšenou částku přídatku na dítě	X			X	X	X
Účelnost a adresnost příspěvku na bydlení	X	X	X	X	X	X
Zvýšení příspěvku na mobilitu	X	X	X	X	X	
Účelnost a adresnost příspěvku na péči	X	X	X			X
Zvýšení příspěvku na péči	X	X	X	X		X
Standardizace sociální práce	X	X	X			X
Prolongace dávek státní sociální podpory do dalšího období z důvodu pandemie		X		X	X	
Propojenost systémů správních orgánů	X		X		X	X

Zdroj: vlastní výzkum

Většina komunikačních partnerů až na komunikačního partnera č. 2 se shodli na skutečnosti, že zvýšení rodičovského příspěvku z 220 000 Kč na 300 000 Kč přinesla pozitivní dopad pro rodiče již pobírající dávku. Komunikační partner č. 5 uvedl, že: „V případě, kdy se vžiju do situace matky, která pobírá rodičovský příspěvek tři roky při původních podmínkách, tak zpravidla pobírá měsíční dávku kolem 6 100 Kč. Po novele

si matky mohou na stejnou dobu tedy tři roky zvolit měsíční dávku kolem 8 330 Kč, což je pro matky bez příjmů ze závislé činnosti znatelný rozdíl, takže novelu vnímám velmi pozitivně.“ V podobném znění vypověděli i ostatní komunikační partneři s podobným názorem. Avšak komunikační partner č. 2 spatřuje v novele zákona o státní sociální podpoře zabývající se změnou podmínek rodičovského příspěvku určitou míru nespravedlnosti: *„Podle mého názoru je s tímto krokem navýšení dávky spojena nespravedlnost vůči určitým skupinám rodičů. Například, pokud matka dočerpala rodičovský příspěvek ve vyšší měsíční částce v roce 2019 z důvodu, že chce nastoupit co nejdříve do práce, jejímu dítěti budou čtyři roky až v roce 2020, tak jí nevznikne nárok na dočerpání 80 000 Kč, což není malá částka. Na druhou stranu je pouze v odpovědnosti matky, proč chtěla vyčerpat příspěvek co nejdříve. Podle mého názoru mělo dojít k navýšení příspěvku pouze pro nově narozené děti, na které by rodiče čerpali tuto dávek.“*

Všichni komunikační partneři uvedli, že pozitivním přínosem byla změna podmínek rodičovského příspěvku v případě volby výše dávky. Pro účely této bakalářské práce je použit názor komunikačního partnera č. 4: *„Do roku 2017 mohl rodič čerpat příspěvek do výše 7 600 Kč za stanovených podmínek. V opačném případě, kdy bylo možné zjistit vyměřovací základ převyšující 7 600 Kč, mohl rodič čerpat až 11 500 Kč. V současné době je systém benevolentnější a umožňuje rodiči čerpat částky do 10 000 Kč nebo nad 10 000 Kč za stejných podmínek jako jsem zmínila.“* V rámci rozhovorů týkající se změn podmínek ohledně volby výše rodičovského příspěvku se autorka bakalářské práce nesešla s odlišnými názory, než který je uveden výše.

Z výsledků rozhovorů týkající se dávky přídatku na dítě vyplývá, že polovina z komunikačních partnerů vnímá zvýšení koeficientu z 2,40 na 2,70 jako pozitivní dopad na situaci klientů tím, že se rozšířil okruh rodin, které na přídatek od novely zákona mohou dosáhnout. Komunikační partneři č. 1, 4 se k tomuto tématu nevyjádřili nebo sdělili, že nedokáží posoudit, zda se jedná o pozitivní či negativní dopad. Komunikační partner č. 6 měl celkově k přídatku na dítě odlišný názor oproti ostatním: *„K přídatku na dítě nemám úplně kladný vztah, protože ve srovnání například s Německem jsou naše částky přídatku směšné, proto nemůžu ani zvýšení koeficientu hodnotit přínosně.“*

Přínosně je i vnímána novela zákona na možnost zvýšení přídatku o dítě o 300 Kč. Pro účely této bakalářské práce je využit přepis rozhovoru s komunikačním partnerem č. 1: *„Velmi kladně hodnotím novelu přídatku na dítě, kdy se přídatek může zvýšit o 300 Kč. Myslím si, že je tato možnost zvýšené částky nastavena spravedlivě pro jmenovaný okruh lidí, kteří se snaží pracovat nebo se nachází v jiné náročné životní situaci a to by podle mě mělo být tímto způsobem oceněno.“* Ačkoli komunikační partneři č. 2 a 3 v rámci rozhovoru sdělili, že vnímají zvýšení koeficientu u přídatku na dítě kladně ve vztahu ke klientovi k nastavené možnosti získat zvýšenou částku přídatku o dítě o 300 Kč při splnění podmínek, ostatní komunikační partneři se k tématu nevyjádřili.

Z hlediska příspěvku na bydlení se všichni komunikační partneři vyjádřili k novele zákona zabývající se změnou podmínek u příspěvku na bydlení. Z uskutečněných rozhovorů byl pro účely tohoto dopadu vybrán výňatek z rozhovoru s komunikačním partnerem č. 3: *„Změna u příspěvku na bydlení byla žádoucí, protože v případě, kdy jsme dávku vyhodnocovali na základě trvalých pobytů neslo to s sebou nesrovnalosti. Takto se dávka odvíjí od skutečného stavu užívání bytu, takže do okruhu řadíme opravdu ty, co užívají byt a patří do okruhu společně posuzovaných osob, takže se započtou příjmy všech skutečně užívajících. Dávka má být vyplácena podle skutečnosti, a ne podle toho, kdo kde má nahlášený trvalý pobyt, protože v dnešní době je spousta osob trvale hlášeno jinde, než skutečně žije. Podle mého názoru jsou teprve příspěvky na bydlení po této novele vypláceny oprávněně a účelně.“* Dopady legislativních změn příspěvku na bydlení jsou zároveň popsány z jiného hlediska v trsu č. 5.

Při vyhodnocování pozitivních dopadů legislativních změn u porodného, pohřebného a dávek pro osoby se zdravotním postižením se autorka setkala s poměrně strohými nebo žádnými informacemi týkající se těchto oblastí z důvodu pro komunikační partnery nevýznamných legislativních změn. Komunikační partneři se v rámci rozhovorů vyjadřovali převážně k příspěvku na mobilitu. Jedinou záležitostí, kterou komunikační partneři vyzdvihli, bylo zvýšení částky u příspěvku na mobilitu ze 400 Kč na 550 Kč měsíčně. Až na komunikačního partnera č. 6, který se ke zvýšení mobility vyjádřil následujícím způsobem: *„Sice došlo ke zvýšení mobility na 550 Kč, ale nemohu říci, že to vnímám jako pozitivní dopad. Částka sama o sobě mi přijde nízká vzhledem k tomu, jaké cílové skupině je určena.“*

Ovšem v oblasti příspěvku na péči byli komunikační partneři v rámci rozhovoru mnohem sdílnější, než v oblasti dávek pro osoby se zdravotním postižením. Komunikační partneři č. 1, 2, 3, 6 se jednoznačně shodli na tom, že je výhodou změna, která se týká skutečnosti, kdy příspěvek na péči byl zasílán rovnou pečující osobě, ale po novele zákona o sociálních službách, je příspěvek na péči zasílán dle požadavku žadatele. Autorka v tomto ohledu vybrala část rozhovoru s komunikačním partnerem č. 2, který je zařazen na služebním místě sociálního pracovníka: *„Když se příspěvek na péči posílal pečující osobě, vznikaly v rámci vztahu klient a pečující osoba často neshody o použití příspěvku pro správný účel, na který byl poskytován. Klient si podle toho sám rozhodne o tom, jakou péči si za danou částku zařídí.“*

Oproti tomu, komunikační partneři č. 4 a 5 jsou toho názoru, že by právě pečující osoba měla mít právo na dávku příspěvku na péči a částku z této dávky přijímat místo žadatele. K tomuto tématu autorka uvádí část rozhovoru s komunikačním partnerem č. 5: *„Pečující osoba vykonává osobní pomoc a péči a měla by rozhodovat o tom, jak a na co dávku použije. Někdy od pečujících osob slyšíme, jak z peněz z příspěvku na péči nic nevidí, protože tatínek nebo maminka, o kterou pečují, si peníze šetří nebo je nepoužívají pro péči, ale například je v rámci rodinných vztahů dávají druhému dítěti nebo vnoučatům na přilepšenou a podobně.“* Podobné zkušenosti uvedl i komunikační partner č. 4.

Komunikační partner č. 5 v souvislosti s výše uvedeným uvedl i svůj další postoj a to postoj k zvýšení příspěvku na péči o osoby, které jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve III. a IV. stupni závislosti, v případě, že jim není poskytována pobytová služba: *„Vzhledem k tomu, že nemám úplně dobrou zkušenost s použitím příspěvku právě u klientů, o které pečuje osoba blízká v domácím prostředí, nemohu správně vyhodnotit to, jestli se jedná o pozitivum z hlediska zvýšení příspěvku na péči pro tyto osoby. Všeobecně je tato možnost zvýšení určitě výhodná, ale pro osoby, které používají finance z příspěvku na péči jako finanční dárek pro svoje děti nebo vnoučata, je to naprosto zbytečné a neúčelné navýšení.“*

Je pravdou, že ostatní komunikační partneři v rámci individuálních rozhovorů mají opačný názor, než komunikační partner č. 5. Ostatní komunikační partneři vnímají zvýšení příspěvku na péči o osoby, které jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve III. a IV. stupni závislosti, v případě, že jim není poskytována pobytová služba, velmi

kladně a spokojeně. Nejlépe podle autorky bakalářské práce vyzdvihl pozitivní dopad zvýšení příspěvku na péči komunikační partner č. 1: „*V praxi to v mnohých případech znamená, že pečující osoba a to zpravidla životní partner, dítě, ale i jiný rodinný příslušník nebo jiná osoba blízká, musí přestat pracovat, takže využije pracovní neschopnosti, ošetřovného nebo skončí jako uchazeč o zaměstnání, protože z důvodu péče nemůže vykonávat své zaměstnání.*“

Dalším vyhodnoceným pozitivním dopadem legislativních změn je vybrána standardizace sociální práce. Na tomto kladném dopadu se shodli oba dva komunikační partneři zařazení na služebním místě sociálního pracovníka, a komunikační partner č. 3 a 6. Komunikační partner č. 4 a 5 se k tématu standardizace sociální práce v rámci rozhovoru nevyjádřili.

Jak již bylo zmíněno v předchozím trsu č. 1, kdy komunikační partneři zmínili, že po sociální reformě v roce 2012 vymizela sociální práce, ke které se v rámci správního orgánu sociální pracovníci navrátili po zdlouhavé době, je možné na základě jiných částí rozhovoru konstatovat, že komunikační partneři zaznamenali v průběhu posledních let zásadní standardizaci sociální práce. Komunikační partner č. 2 si v rámci rozhovoru chválil, jak sociální práce již několik let dobře funguje: „*V současné době mohu tvrdit, že sociální práce má poměrně kvalitní úroveň. K sociálnímu šetření existuje několik dostupných metodickým postupů. Zároveň jsme absolvovali spoustu školení, workshopů, porad, metodických dnů. V rámci záznamu ze sociálního šetření máme pevně nastaveno šest okruhů na popis situace žadatele o příspěvek na péči se zaměřením na deset základních životních potřeb.*“

Rozporuplným tématem v rámci rozhovorů byla prolongace dávek státní sociální podpory od dubna 2020 v době pandemie spojené s onemocněním covid-19. Z důvodu rozporuplnosti názorů byla prolongace dávek státní podpory zařazena jak do pozitivních, tak do negativních dopadů legislativních změn dávek státní sociální podpory.

V rámci trsu č. 4 jsou autorkou na základě výše uvedených informací uvedeny pouze informace vyhodnocené z rozhovorů komunikačních partnerů č. 2, 4, 5. Vzhledem k nastalé situaci pandemie spojené s onemocněním covid-19 bylo vydáno nařízení vlády České republiky, které nařídilo prolongaci dávek státní sociální podpory, které dle komunikačního partnera č. 2 znamenalo: „*že se dávky státní sociální podpory*

v dubnu automaticky překlopily do dalšího období, bez toho aniž by klienti museli dokládat příjmy nebo náklady na bydlení. To znamená, že klienti i nadále pobírali přídatky na děti a příspěvek na bydlení ve stejné výši, jako je pobírali v prvním čtvrtletí roku. Pro nás jako pracovníky to byla značná výhoda zejména v oblasti administrativy.“ Na základě rozhovoru s komunikačním partnerem č. 4, autorka bakalářské práce doplňuje vyňatou částí z rozhovoru informaci k danému dopadu: *„Situace nám umožnila snížení administrativy v tom směru, že klienti nemuseli dokládat žádné dokumenty, za to se navýšily telefonáty s dotazy, protože klienti nerozuměli informacím, které slyšeli v televizi nebo viděli na internetu.“*

Výše uvedené výsledky k dopadu prodloužení dávek státní sociální podpory z důvodu pandemie jsou nadále rozporovány v trsu č. 5 zabývající se negativními dopady legislativních změn dávek státní sociální podpory.

Další a poslední výhodou legislativních změn v rámci trsu č. 4 je propojenost systému správních orgánů. Propojeností systémů správních orgánů je myšlena zejména propojenost Úřadu práce České republiky, České správy sociálního zabezpečení respektive Okresní správy sociálního zabezpečení a Finančního úřadu v aplikačních programech zabývající se problematikou nepojistných sociálních dávek. Autorka bakalářské práce shrnuje výsledky z vedených rozhovorů týkající se propojení systému v oblastech peněžité pomoci v mateřství, dávek nemocenského pojištění, starobního důchodu, invalidního důchodu, přeplatků a nedoplatků na dani z příjmů.

„Propojení systému mezi námi a dalšími orgány státní správy je velice přínosné jak pro nás, tak pro klienty. Propojení přináší rychlejší vyřízení dávky. Například u rodičovského příspěvku. Maminka přijde, požádá si o rodičák, přinese žádost, rodný list dítěte a když se nejedná o komplikovanou situaci, tak to k vyřízení stačí. Dříve bychom jí dali formulář na potvrzení peněžité pomoci v mateřství, se kterým by musela jít na Okresní správu sociálního zabezpečení a vrátit se k nám. Takto se nám do několika hodin, maximálně dní v programu sehraje, zda pobírala peněžitou pomoc v mateřství a jednotlivé částky denního vyměřovacího základu,“ uvedl komunikační partner č. 1, v jehož podobném znění zněly i informace od komunikačních partnerů č. 3, 5 a 6. Komunikační partneři č. 2 a 4 považují propojenost systémů státní správy jako automatickou funkcionalitu, tudíž je nepokládají za pozitivní dopad v důsledku legislativních změn.

4.5 Negativní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky

V následující tabulce jsou zobrazeny negativní dopady legislativních změn na dávky státní sociální podpory, dávky pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči podle výsledků rozhovorů.

Tabulka 8 Trs č. 5 Negativní dopady legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek

Negativní dopady	KP1	KP2	KP3	KP4	KP5	KP6
Implementace a zrušení S-karet	X	X	X	X	X	X
Nesrozumitelnost dotazníků pro účely sociálního šetření příspěvku na péči	X	X			X	
Nemožnost provádět osobní sociální šetření v době pandemie	X	X				
Neoprávněnost příspěvku na bydlení	X	X	X	X	X	X
Zvýšený počet žádostí			X	X	X	X
Prolongace dávek státní sociální podpory do dalšího období z důvodu pandemie	X		X			X
Chybná odůvodnění rozhodnutí v souladu se správním řádem			X		X	X
Omezené možnosti programu pro zpracování příspěvku na péči		X		X		X
Neoprávněnost ověřit přijaté výživné pro účely započtení příjmů do dávek			X	X		
Nejednotnost v postupech na jednotlivých pracovištích			X	X	X	X

Zdroj: vlastní výzkum

Všichni komunikační partneři ze zvoleného výzkumného souboru vnímají zavedení a následné zrušení S-karet velmi negativně. Autorka bakalářské práce sjednotila výsledky rozhovorů týkající se S-karet do následujících bodů jakožto negativa, která komunikační partneři spatřují v zavedení v roce 2012 a následném zrušení S-karet v roce 2014:

- dvojitá práce spočívající v zavedení, vydání, vrácení a zrušení karty,
- náročnost na čas zaměstnanců (přesčasové hodiny),

- nákladovost karet,
- nespokojenost klientů,
- komplikace při výběrech finančních obnosů plynoucí z dávek,
- poplatky za výběry v bankomatech,
- karty nepřinesly žádný přínos pro systém ani pro klienty,
- uložené rozsáhlé osobní údaje,
- nemožnost využít kartu jako prostředek například pro příkazy k úhradě.

V rámci sociálního šetření se autorka bakalářské práce setkala s nespokojeností zejména sociálních pracovníků týkající se nesrozumitelnosti dotazníků pro účely sociálního šetření a nemožnosti provádět osobní sociální šetření v době pandemie spojené s onemocněním covid-19. Jak vysvětlil komunikační partner č. 1: *„V době pandemie jsme museli omezit co nejvíce kontaktů, takže jsme na základě metodického pokynu začali zasílat písemnou výzvu, aby klienti doložili vyplněný dotazník pro účely sociálního šetření a součástí výzvy byl právě zmíněný dotazník.“* Komunikační partner č. 2 detailně vysvětlil, co je obsahem dotazníku pro účely sociálního šetření, avšak pro účely této bakalářské práce je záznam zkrácen: *„Na dotazníku je uvedeno číslo jednacích dokumentu, jméno a příjmení žadatele a datum narození. Dále je dotazník koncipován velmi stroze, kde klienti mají zaškrtnávat, zda jednotlivé životní potřeby zvládají, zvládají s pomocí či nezvládají a v případě pomoci či nezvládnutí je nutné popsat, proč danou životní potřebu nezvládají. Například je v dotazníku uvedeno vstávání a usedání, pod potřebou jsou kolonky na zaškrtnutí a prostor pro popsání životní potřeby. Takto jsou uvedeny další potřeby jako pohybovat se chůzí krok za krokem, chůze po schodech v rozsahu jednoho patra s penězi...“*

Oba dva sociální pracovníci tj. komunikační partner č. 1 a 2, ale i komunikační partner č. 5 vyjádřili skutečnost, že klienti, ale i poskytovatelé péče, zejména seniorského věku, ale i osoby s duševním onemocněním, si telefonicky stěžovali, že si s dotazníky neví rady a požadovali telefonické instrukce, jak dotazník vyplnit. Ačkoli by se mohlo zdát, že vyjádření v bodech je jednoduché, opak může být pro spoustu klientů pravdou. Ostatní komunikační partneři tj. 3, 4, 6 se odmítli k nesrozumitelnosti dotazníků pro účely sociálního šetření vyjádřit zejména z toho důvodu, protože nepřišli do kontaktu s klienty, kterým byl dotazník zaslán, a nehodnotili tedy tento dopad.

Vybraní sociální pracovníci spatřují velmi negativně i nemožnost provádět sociální šetření v době pandemie. Dle jejich sdělení, nebylo striktně zakázáno nadřízeným správním orgánem vykonávat osobní sociální šetření, ale bylo doporučeno se na osobním sociálním šetření vždy domluvit s jednotlivými klienty. Podle sdělení a zkušeností sociálních pracovníků, většina klientů odmítala osobní kontakt zejména z důvodu jejich nepříznivého zdravotního stavu a z obav případného nakažení onemocnění covid-19.

Jak již bylo zmíněno v trsu č. 4, příspěvek na bydlení je velmi dynamickou dávkou, která si prošla určitými legislativními změnami. Komunikační partneři ze zvoleného výzkumného souboru se jednoznačně, ale nezávisle na sobě shodli na skutečnosti, kdy podle nich byl příspěvek na bydlení do roku 2020 vyplácen zpravidla neoprávněně z důvodu posuzování trvalého pobytu všech společně posuzovaných osob. Pro vysvětlení je použita část rozhovoru s komunikačním partnerem č. 3: *„Když se posuzoval příspěvek na bydlení podle trvalého pobytu, často jsme se setkávali s tím, že si o příspěvek na bydlení žádala matka, která měla s dětmi stejný trvalý pobyt, ale otec měl záměrně trvalý pobyt veden na jiné adrese. Takže otec skutečně s rodinou žil, zpravidla měl příjem, který by ovlivnil příspěvek na bydlení tak, že by na něj nevznikl vůbec žádný nárok, ale vzhledem k tomu, že měl hlášený trvalý pobyt jinde, než žadatelka s dětmi, splňovali podmínky nároku za předpokladu posouzení příjmů a nákladů na bydlení. Toto nastavení podmínek vnímám jako značně nespravedlivé a v rámci sociální systému neúčelné a neoprávněné.“*

Komunikační partneři č. 3, 4, 5, 6 se domnívají v souvislosti negativních dopadů legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek, že změny jsou spojeny se zvýšeným počtem přijatých žádostí. Komunikační partneři č. 1 a 2 se vyjádřili v tom smyslu, že na základě zkušeností nejsou schopni vyhodnotit, zda se skutečně legislativní změny promítají do zvýšeného počtu přijatých žádostí o nepojistné sociální dávky.

Prolongace dávek státní sociální podpory do dalšího období v době pandemie vyvolala dva protichůdné názory mezi komunikační partnery. První část názorů je popsána v rámci trsu č. 4, který je zaměřen na pozitivní dopady legislativních změn dávek státní sociální podpory. V této části bakalářské práce je však nutné se věnovat i druhé straně názorů a to, že prolongace dávek státní sociální podpory do dalšího posuzovaného období zapříčiněno pandemií spojené s onemocněním covid-19 je vnímána také zcela

negativně komunikačními partnery č. 1, 3 a 6. Komunikační partner č. 1 situaci popsal jako „nedobrovolné a neoprávněné vyplacení dávky.“ Komunikační partner č. 6 je velmi podobného názoru: „Spoustu klientů samozřejmě bylo ve výhodě díky prolongaci, protože ti, kteří měli doložit vyúčtování k nákladům na bydlení, jej nemuseli dokládat. Přeplatky na službách za bydlení se nezapočítávali, takže dávka nemohla být snížena ani odejmuta, tak jak by se za normálního stavu stalo, ale dávka jim byla normálně dál vyplácena. Spoustu klientů tak dostávalo dávky, na které neměli nárok.“ Komunikační partner č. 3 se na situaci dívá ještě odlišným pohledem: „Pozitivní dopad měla tak pro klienty, kterým by za normálních okolností zanikl nárok na dávky. Klienti nevěděli, zda a kdy mají opět dokládat potřebné dokumenty pro další období, v dalším období chyběla vyúčtování služeb k bydlení, která bylo nutno do programu zadat, takže jsme se neustále dostávali do kolotoče ústních stížností, kdy klienti tvrdili, že už nevíme, co všechno po nich chceme a podobně.“ Jak z uvedených výsledků rozhovorů vyplývá prolongace dávek státní sociální podpory v období pandemie, vyvolala silné emoce jak zaměstnanců správního orgánu, ale i veřejnosti.

V rámci negativních dopadů legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek zmínili komunikační partneři č. 3, 5, 6, že jsou jim v rámci vnitřních kontrol vytýkány chyby v oblasti řádného odůvodnění rozhodnutí v souladu se správním řádem. Komunikační partner č. 5 uvedl k problémům řádného odůvodnění rozhodnutí následující informaci: „V případě legislativních změn je nutné přizpůsobit většinou i správní řízení a právě odůvodnění rozhodnutí. V důsledku některých právních změn jsme reagovali i v rámci sepisování odůvodnění rozhodnutí s časovým rozestupem. Někdy z důvodu nepozornosti nebo neuvědomění si potřeby změnit a přizpůsobit odůvodnění rozhodnutí. Jedná se o závažné porušení zásady zákonnosti, a pochybení lidského faktoru, ale bohužel i to se stává.“ Komunikační partneři č. 1 a 2 se k danému dopadu nevyjádřili a komunikační partner č. 4 si není vědom toho, že by legislativní změny u dávek měly závažný dopad na chybná odůvodnění rozhodnutí.

Dalším negativním dopadem, který je spojen nejen s legislativními změnami, vyhodnotili komunikační partneři č. 2, 4, 6 omezenost funkcionalit používaného programu pro příspěvek na péči. Komunikační partneři č. 2, 4, 6 se shodli, že dodavatelé programu nereagují již několik let na stále se rozvíjející dobu s ohledem na technologie, ale na legislativní změny je program většinou přizpůsoben s časovým odstupem. Komunikační partneři vnímají nevýhodu zejména v chybějících

funkcionalitách. V programu například chybí možnosti rozšířených filtrací dávky, tak jako tomu je například v OKcentru, který je používám pro dávky státní sociální podpory, dávky pro osoby se zdravotním postižením a dávky pěstounské péče a umožňuje tak nespočet možných filtrací dávek. Komunikační partner č. 4 dále zmínil, že: „V programu OKnouze zcela chybí možnost filtrace žádostí, u kterých je veden opatrovník.“ Komunikační partner č. 2 uvedl, že: „Program je poměrně zastaralý, spousta statistik nejde vygenerovat, ačkoli by byly přínosné, výplaty se mohou spouštět až tehdy, když jsme všichni z programu odpojeni, a samotná výplata následně trvá většinou hodinu a déle, takže po tuto dobu nemůžeme ani péči zpracovávat.“

V rámci nevýhod spojených s legislativou dávek státní sociální podpory je dle komunikačních partnerů č. 3 a 4 si své místo zaslouží i neoprávněnost ověřit přijaté výživné pro účely započtení příjmů do dávky přídavek na dítě a příspěvek na bydlení. Ostatní komunikační partneři na tuto nevýhodu v rámci rozhovorů neupozornili. Pro vysvětlení této nevýhody je pro účely této bakalářské práce použit výňatek z rozhovoru s komunikačním partnerem č. 4: „V případě, kdy rodič, zpravidla matka obdrží výživné od partnera na své děti, musí výživné uvést do příjmů jak pro přídavky na dítě, tak do příjmů pro bydlení. To znamená, že matka si může do formuláře vepsat jakoukoli částku a my nejsme oprávněni po ní požadovat například výpis z účtu nebo poštovní poukázku“.

Jako posledním negativním dopadem legislativních změn vybraných nepojistných dávek je nejednotnost v postupech u nepojistných dávek na jednotlivých pracovištích úřadu. Komunikační partneři č. 1, 2 zařazení na služebním místě sociálního pracovníka se shodli v rámci individuálních rozhovorů na tom, že se postupy v rámci sociálního šetření v rámci jednotlivých pracovišť výrazně neliší a k odlišným postupům u dávek se nevyjádřili. Ostatní komunikační partneři v rámci nezávislých rozhovorů uvedli, že nejednotnost zjišťují zejména při školeních, metodických dnech, na krajských poradách, ale například i v případě, kdy se dávky stěhují z jednoho pracoviště na druhé v rámci krajské pobočky, ale i mimo ní.

4.6 Vliv legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek na státní rozpočet

Na základě analýzy dokumentů tj. statistických ročenek Českého statistického úřadu týkající se výdajů na sociální zabezpečení jsou v následující části uvedeny výsledky

zhodnocení výdajů ze státního rozpočtu na jednotlivé dávky státní sociální podpory, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči od roku 2012 do roku 2020 (statistické údaje jsou uvedeny v příloze č. 1).

V roce 2013 poklesly výdaje na přídavek na dítě oproti předchozímu roku o 3 mld. Kč, což představuje 0,1 %. U příspěvku na bydlení v roce 2013 došlo k navýšení výdajů na tuto dávku zejména z důvodu stanovení vyšších normativních nákladů na bydlení, ale i průměrného počtu vyplacených dávek tohoto typu. Tento trend je u výdajů na příspěvek na bydlení velmi obdobný i v dalších letech (2014, 2015, 2016), kdy normativní náklady na bydlení ovlivňují výši výdajů ze státního rozpočtu. U rodičovského příspěvku došlo v roce 2013 k poklesu výdajů o 2,5 %, které bylo s největší pravděpodobností zapříčiněno demografickým vlivem tj. ukazatelem porodnosti. U dávek porodné a pohřebné nejsou zaznamenány výrazné změny ve výdajích ze státního rozpočtu do roku 2015.

V roce 2015 došlo k mírnému poklesu celkových výdajů na dávky státní sociální podpory tj. zhruba o 1,9 % oproti předchozímu období. V roce 2015 klesly výdaje na přídavek na dítě o 4,7 % a na rodičovský příspěvek o 1,9 %. Naopak tomu bylo u příspěvku na bydlení, kdy výdaje narostly o 3,5 %. V roce 2015 došlo k výraznému navýšení výdajů ze státního rozpočtu u dávky porodné, které bylo důsledkem legislativních změn platných od začátku roku 2015 týkající se navýšení koeficientu na 2,70 násobek životního minima a týkající se změny podmínek, kdy porodné lze od této doby čerpat i na druhé živě narozené dítě.

V roce 2016 došlo u celkových výdajů na dávky státní sociální podpory pouze k nárůstu nákladů o 4 mld. Kč. Rok 2017 se nesl v rámci celkových výdajů na dávky státní sociální podpory v klesajícím trendu. V roce 2017 klesaly výdaje na přídavek na dítě (12 %), příspěvek na bydlení (7 %), porodné (15 %). V roce 2017 došlo k nárůstu výdajů pouze u rodičovského příspěvku ve výši 2 %.

V roce 2018 můžeme z tabulky vyzorovat, že došlo k navýšení celkových výdajů na dávky státní sociální podpory ve výši více než 1 mld. Kč, které způsobila legislativní změna rodičovského příspěvku, která umožnila čerpat dávku ve výši 1,5 násobky částky 220 000 Kč rodičům s víceročaty, a zároveň se změnila podmínky čerpání měsíční výše dávky. V roce 2018 můžeme pozorovat i změnu ve výdajích příspěvku na bydlení, kdy došlo k výraznému poklesu výdajů z důvodu legislativních změn přinášející přísnější

podmínky pro přiznání dávky. V roce 2019 došlo k poklesu výdajů na dávky státní sociální podpory zejména vlivem již nastavených legislativních změn u příspěvku na bydlení, ale i poklesem výdajů na přídavky na dítě, rodičovského příspěvku, porodného i pohřebného.

V roce 2020 došlo k výraznému navýšení u rodičovského příspěvku. Toto navýšení bylo zapříčiněno zejména legislativní změnou podmínek rodičovského příspěvku, kdy došlo k navýšení celkové částky rodičovského příspěvku z 220 000 Kč na 300 000 Kč. V roce 2020 došlo ke snížení výdajů na příspěvek na bydlení. Snížení výdajů způsobila zejména legislativní změna v okruhu společně posuzovaných osob příspěvku na bydlení, kdy již pro přiznání příspěvku na bydlení nebyl stěžejní trvalý pobyt, ale skutečné užívání bytu. Od roku 2012 došlo právě v roce 2020 k největší změně ve výdajích na dávky státní sociální podpory, kdy výdaje oproti předchozímu roku 2019 narostly o necelých 14 mld. Kč.

Následující část bakalářské práce je věnována zhodnocení analýzy statistiky výdajů ze státního rozpočtu pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči od roku 2012 do roku 2020. V průběhu vývoje příspěvku na mobilitu nedocházelo k výrazným změnám ve výdajích ze státního rozpočtu až na rok 2018, kdy se výdaje zvýšily o 446 mil. Kč. Nárůst výdajů byl způsoben novelou zákona o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, kdy se příspěvek na mobilitu zvýšil z původní částky 400 Kč na 550 Kč. U zvláštní pomůcky došlo k zásadní změně ve výdajích ze státního rozpočtu v roce 2013, kdy se zvýšil počet podaných žádostí o zvláštní pomůcku. Výdaje na příspěvek na péči má od roku 2012 rostoucí trend. Výrazný nárůst výdajů u příspěvku na péči je v tabulce č. 10 zaznamenám v letech 2019 a 2020 (3755 mld. Kč, 3326 mld. Kč). Nárůst výdajů byl způsoben zejména z důvodu legislativní změny příspěvku na péči od roku 2019, kdy se navýšil příspěvek pro osoby závislé na péči jiné fyzické osoby ve III. a IV. stupni závislosti, kterým není poskytována pobytová sociální služba o 4 000 Kč či 6 000 Kč.

Vývoj výdajů ze státního rozpočtu na nepojistné sociální dávky je ovlivněn i dalšími faktory, kterými jsou makroekonomické veličiny, výše životního minima, které je základním prvkem pro výpočet většiny nepojistných sociálních dávek, ale také demografická situace, která má vliv zejména na rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné z hlediska ukazatele porodnosti a úmrtnosti.

5 Diskuse

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat a vyhodnotit dopady změn právních předpisů v oblasti výplaty dávek státní sociální podpory, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči. V rámci výzkumné části bakalářské práce byla použita kvalitativní strategie výzkumu, metoda dotazování s technikou polostrukturovaného rozhovoru a analýzou dokumentů. Zjištěné výsledky byly zaznamenány metodou trsů. Výzkumný soubor byl vytvořen komunikačními partnery z Úřadu práce České republiky, Krajské pobočky v Českých Budějovicích, Kontaktním pracovišti Prachatice z odboru nepojistných sociálních dávek. Polostrukturované rozhovory byly vedeny se šesti komunikačními partnery. Otázky z polostrukturovaného rozhovoru byly strukturovány pro účel naplnění cílů bakalářské práce.

Výsledkem polostrukturovaných rozhovorů bylo stanovení pěti základních oblastí, které se shodovaly u všech komunikačních partnerů. Výsledkem jsou tedy následující vytvořené trsy:

- sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa,
- složitost a náročnost administrace při legislativních změnách vybraných nepojistných sociálních dávek,
- kontakt zaměstnanců správního orgánu s klientem,
- pozitivní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky,
- negativní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky.

5.1 Diskuse výsledků a odpovědi na výzkumné otázky

V následující části jsou uvedeny odpovědi na hlavní výzkumnou otázku a jednotlivé dílčí výzkumné otázky s diskusí dosažených výsledků provedeného výzkumu v komparaci s odbornou literaturou.

5.1.1 Hlavní výzkumná otázka

Jaké jsou pozitivní a negativní dopady legislativních změn na výplatu vybraných nepojistných sociálních dávek?

Výplata nepojistných sociálních dávek je spojena s několika faktory. Jedná se o legislativní podmínky dávek, ale též i o lidský faktor. Na základě výsledků z provedených rozhovorů vyplynulo několik pozitivních dopadů legislativních změn,

kteřé se týkají přímo nebo zprostředkovaně výplaty vybraných dávek. Jedná se o následující pozitivní dopady:

- účelnost a adresnost vybraných nepojistných sociálních dávek včetně jejich zvýšení,
- sjednocení všech nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa,
- standardizace sociální práce,
- prolongace dávek státní sociální podpory do dalšího období z důvodu pandemie spojené s onemocněním covid-19,
- propojenost systémů správních orgánů.

Vzhledem k tomu, že pozitivní dopad týkající se účelnosti, adresnosti a změny výše vybraných nepojistných sociálních dávek zasahuje do dílčí výzkumné otázky č. 1, není v této části danému dopadu věnováno vyjádření.

Podle Plívové (2011) se před sociální reformou zavedenou v roce 2012 jednalo o roztržitý a nepřehledný systém nepojistných sociálních dávek s cílem jednotné aplikace praxe ve výplatě, řízení a kontrole využití jednotlivých dávek s dopadem pozitivních změn pro klienty, ale i správní orgán. Výsledky provedeného výzkumu vypovídají o tom, že sjednocení výplatního místa pro nepojistné sociální dávky jsou komunikačními partnery vnímány velmi pozitivně, protože klienti si mohou obstarat nepojistné sociální dávky v rámci jednoho úřadu tj. Úřad práce České republiky a zároveň opravdu došlo k alespoň z velké části sjednocení praxe ve výplatách, řízení a kontrole využívání jednotlivých dávek.

Dle výsledků provedeného výzkumu vymizela po sociální reformě v roce 2012 sociální práce z Úřadu práce České republiky, ale postupem času se dle komunikačních partnerů sociální práce na úřadu obnovila a byla detailně standardizována. Tato skutečnost je i v rámci komparace materiálů správního orgánu potvrzena. Sociální práce na Úřadu práce České republiky podléhá standardům v podobě vydaných zákonů, vyhlášek Vlády České republiky nebo instrukcí či stanovisek Ministerstva práce a sociálních věcí. Činnost sociálního pracovníka na Úřadu práce České republiky se řídí:

- Zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách,

- Vyhláškou č. 332/2013 o standardizovaném záznamu sociálního šetření,
- Instrukcí MPSV¹ 5/2015 o sociální šetření pro účely příspěvku na péči,
- Instrukcí 13/2016 o sociálním šetření během hospitalizace,
- Občanských zákoníkem č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů,
- Správním řádem 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů,
- Stanoviskem MPSV k zabezpečení vzdělávání sociálních pracovníků, ve věcech stanovení platového tarifu sociálních pracovníků apod. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020c; Sociální práce, 2020).

Prolongace dávek státní sociální podpory do dalšího období z důvodu pandemie covid - 19 byla velmi rozporuplnou otázkou v rámci provedených rozhovorů s vybranými komunikačními partnery. Komunikační partneři se jednoznačně neshodli, zda se v tomto případě jedná o pozitivní dopad či negativní dopad v důsledku legislativních změn, které nastaly za obtížných společenských podmínek spojené s onemocněním covid-19. Komunikační partneři č. 2, 4, 5 spatřují v tomto směru pozitivní dopady zejména z hlediska omezení kontaktu osob a snížení administrativy v oblasti přijímání písemných dokladů o příjmech a nákladů na bydlení za předcházející čtvrtletí. Podle Maláčové (2020) bylo důvodem předložení legislativní změny týkající se prolongace některých dávek z důvodu pandemie spojené s onemocněním covid-19 minimalizace osobního kontaktu mezi zaměstnanci úřadu a klienty, snížení objemu zásilek prostřednictvím poštovních služeb, ale zejména skutečnost, aby klienti pobírající dávky obdrželi své dávky rychle a včas. Na základě zákona č. 160/2020 Sb., o některých úpravách v oblasti dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči v souvislosti s nouzovým stavem při epidemii v roce 2020 bylo ukotveno, že u přídatku na dítě i příspěvku na bydlení náleží od 1. dubna 2020 výplata těchto dávek ve výši, v jaké náležela za březen 2020 s výjimkou, kdy se v rozhodném období snížily příjmy nebo zvýšily náklady na bydlení, které by měly vliv na zvýšení celkové částky dávky, tak aby nebyl klient poškozen. Zároveň zákon č. 160/2020 Sb., ukládá i prolongaci u zvýšení příspěvku na péči tzn., že klient nemusel dokládat příjmy za rozhodné období z důvodu zvýšené částky příspěvku na péči a zvýšená částka příspěvku na péči mu byla od 1. dubna 2020 též automaticky prodloužena.

¹ MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zajímavostí je, že v rámci provedených rozhovorů ani jeden z komunikačních partnerů neuvedl informaci o prolongaci zvýšené částky příspěvku na péči. Další zajímavostí je skutečnost, že ani jeden z komunikačních partnerů, kteří označili prolongaci dávek z důvodu vyhlášeného nouzového stavu za pozitivní, se nezmínili o usnadnění správního řízení za trvání nouzového stavu. Z důvodu zajištění plynulosti nepojistných sociálních dávek totiž Vláda České republiky vydala usnesení ze dne 26. března 2020 o přijetí krizového opatření a další navazující usnesení, která ukládala zjednodušení vedení správního řízení spočívající v úpravě některých správních kroků. V řízeních zahájených z moci úředních bylo možno za doby trvání nouzového stavu vydat rovnou rozhodnutí, v řízeních zahájených na základě podané žádosti, kdy existovalo nesporné splnění podmínek na dávku nebo vydat rovnou písemné oznámení bez doručení do vlastních rukou (Usnesení Vlády České republiky č. 305, 2020, Usnesení Vlády České republiky č. 1026, 2020). V roce 2021 Vláda České republiky vydala usnesení č. 143 a č. 208 o přijetí krizového opatření související s úpravou správního řízení dotýkající se nepojistných sociálních dávek.

Dalším pozitivním dopadem legislativních změn, které mají vliv na výplatu nepojistných sociálních dávek je dle výsledků výzkumu propojenost systémů správních orgánů s Českou správou sociálního zabezpečení, Okresní správnou sociálního zabezpečení a Finančním úřadem, ze kterých se sehrávají data o nedoplatcích či přeplatcích na dani z příjmu, peněžité pomoci v mateřství, invalidním důchodu a starobním důchodu. Sehrání společných dat urychluje zejména správní řízení a následně i výplatu dávky. Podle Ministerstva práce a sociálních věcí (2016) se Česká správa sociálního zabezpečení aktivně podílí na elektronickém transferu důležitých dat mezi správními orgány na základě propojení jednotlivých rozhraní jednotlivých informačních systémů správních orgánů. Na druhé straně je nutné poukázat i na negativní dopady legislativních změn na výplatu dávek státní sociální podpory, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči, kterými dle výsledků výzkumu jsou:

- implementace a zrušení S-karet,
- omezené možnosti sociálního šetření a nesrozumitelnost dotazníku pro účely sociálního šetření v době nouzového stavu,
- zvýšený počet žádostí,
- prolongace dávek státní sociální podpory do dalšího období z důvodu pandemie spojené s onemocněním covid-19,

- neoprávněnost ověřit přijaté výživné pro účely započtení příjmů do dávek,
- neoprávněnost příspěvku na bydlení.

Veřejný ochránce práv (2012) v případě zavedení tzv. S-karet poukazuje na zásadní protiprávní aspekty tohoto institutu spočívající v omezené možnosti přijímat dávky prostřednictvím poštovní poukázky a tím způsobené problémy se získáním sociální pomoci, zpoplatnění poskytování dávek, nevyřešené právní problémy s uložení exekucí na účet ke kartě, vynucení souhlasu klienta k tomu, aby Česká spořitelna poskytovala informace o transakcích MPSV, víceúčelovosti karty nesoucí velké množství osobních údajů. Výsledky z výzkumu poukazují ale i na administrativní zátěž z hlediska dvojité práce a časové náročnosti, ale i nespokojenost klientů či omezené možnosti bankovních služeb související s vedením účtu k S-kartě.

Poměrně aktuálním problémem při výplatě příspěvku na péči je dle výsledků výzkumu omezenost sociálního šetření a nesrozumitelnost dotazníků pro účely sociálního šetření z důvodu vyhlášeného nouzového stavu v rámci České republiky. Instrukce MPSV č. 2/2021 týkající se sociálního šetření příspěvku na péči v nouzovém stavu nařizuje v době vyhlášeného nouzového stavu vyhodnotit rizika před osobní návštěvou se žadatelem o dávku a případně odložit osobní návštěvu avšak s ohledem na správní lhůtu, tak aby nedošlo k jejímu porušení a tedy prodloužení i výplaty dávky. Vzhledem k tomu, že rozhovory v rámci výzkumu proběhly dříve, než byly upravené instrukce k sociálnímu šetření, lze v současné době polemizovat nad nesrozumitelností dotazníků, které byly již v listopadu 2020 koncipovány jednodušším způsobem.

Dalším negativním dopadem hovoří výsledky výzkumu o zvýšeném počtu žádostí, které ovlivňují výplatu dávky zejména z hlediska časové náročnosti zpracování při navýšení počtu žádostí. Ačkoli komunikační partneři v provedených rozhovorech uvedli, že pociťují při všech legislativních změnách zásadní zvýšený počet žádostí, je tato skutečnost v porovnání se získanou statistikou počtu podaných žádostí za dané pracoviště (příloha č. 1) velmi diskutabilní, protože k výraznějším změnám v počtu podaných žádostí došlo pouze u rodičovského příspěvku v roce 2020, porodného v roce 2015 a 2016, příspěvku na mobilitu v roce 2018 a 2019, příspěvku na zvláštní pomůcku v roce 2013 a 2020 a příspěvku na péči v roce 2012, 2019 a 2019. U ostatních vybraných nepojistných sociálních dávek nedošlo k výraznému navýšení počtu žádostí nebo došlo ke snížení v počtu žádostí.

Jak již bylo uvedeno výše, přídatku na dítě, příspěvku na bydlení a příspěvku na péči se v roce 2020 dotkla prolongace do dalšího období z důvodu trvání nouzového stavu, která je komunikačními partnery výzkumného souboru vnímána velmi odlišně. Komunikační partneři č. 1, 3 a 6 vnímají tento legislativní dopad negativně z hlediska neoprávněnosti výplat jednotlivých dávek, kdy by za normálních okolností mohly být dávky sníženy či úplně odejmuty z důvodu navýšení příjmů, nákladů na bydlení nebo vyplacení přeplatků v rámci vyúčtování za služby spojené s užíváním bytu. Autorka bakalářské práce v případě komparace získaných výsledků s teoretickou částí v tomto směru, nedohledala relevantní teoretický zdroj, o který by toto negativum opřela či srovnala.

Dalším nevýhodou při výplatě zejména přídatku na dítě a příspěvku na bydlení je dle výsledků výzkumu nemožnost ověřit přijaté výživné na dítě pro účely započtení příjmů do jmenovaných dávek. V praxi to znamená, že klient do formuláře týkající se příjmů dopíše výši přijatého výživného na dítě, bez toho aniž by byl povinen doložit doklad prokazující skutečnou výši výživného, a proto se referenti nepojistných sociálních dávek dostávají v některých případech do situací, kdy klienti výši výživného vůbec neuvedenou nebo uvedou ve snížené výši, tak aby dosáhli na jednu ze zmíněných dávek. Tato skutečnost byla ověřena u správního orgánu a potvrzena, že výživné se započítává v přijaté formě na základě uvedení žadatele bez povinnosti doložení dokumentu ověřující výši výživného. Neoprávněnost příspěvku na bydlení je v rámci provedeného výzkumu vyhodnocena jako negativní dopad na výplatu dávky, ale v rámci diskuse bakalářské práce je jí věnována detailní část v rámci účelnosti a adresnosti příspěvku na bydlení u dílčí otázky č. 1.

V rámci výsledků výzkumu byly za negativa označeny skutečnosti týkající se nejednotnosti v postupech na jednotlivých pracovištích, omezené možnosti programu používaného pro zpracování příspěvku na péči a chybná odůvodnění rozhodnutí v souladu se správním řádem. Z hlediska nejednotnosti v postupech na jednotlivých pracovištích nemá autorka bakalářské práce dostatek podkladů k porovnání tohoto tvrzení. U omezených možností programu používaného pro zpracování příspěvku na péči komunikační partneři sdělili nedostatky v nemožnosti získat různé informace na základě zadaných parametrů k účelům statistik. Vzhledem k chybnému odůvodnění rozhodnutí v souladu se správním řízením, je nutné konstatovat, že samotné chybné

odůvodnění nemá vliv na výplatu dávky. Z výše uvedených důvodu nejsou tyto negativa zařazeny do rozboru diskuse této bakalářské práce.

5.1.2 Dílčí výzkumná otázka č. 1

Jak se změnilly podmínky nároku a výše vybraných nepojistných sociálních dávek po legislativních úpravách?

Z provedeného výzkumu vyplývá, že komunikační partneři vnímají nejvýznamnější změny podmínky nároku a výše dávek státní sociální podpory, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči v následujících oblastech:

- zvýšení celkové částky rodičovského příspěvku z 220 000 Kč na 300 000 Kč,
- příznivá změna ve volbě výše rodičovského příspěvku z částky převyšující či nepřevyšující 7 600 Kč na 10 000 Kč,
- zpřístupnění přídatku na dítě pro více rodin díky zvýšení koeficientu na 2,70,
- možnost získat zvýšenou částku přídatku na dítě o 300 Kč při splnění daných podmínek pro zvýšení,
- účelnost a adresnost příspěvku na bydlení spočívající ve změně posuzování okruhu společně posuzovaných bez návaznosti na institut trvalého pobytu,
- zvýšení příspěvku na mobilitu ze 400 Kč na 550 Kč za měsíc,
- účelnost a adresnost příspěvku na péči spočívající ve změně výplaty dávky z pečující osoby na žadatele,
- zvýšení příspěvku na péči při III. a IV. stupni závislosti v případě, kdy žadateli není poskytována pobytová sociální služba o 4 000 Kč pro III. stupeň závislosti a 6 000 Kč pro IV. stupeň závislosti.

Všechny výše uvedené změny podmínek a částek plynoucí z provedeného výzkumu prostřednictvím rozhovorů jsou v souladu s uvedenými informacemi z teoretické části bakalářské práce získané z odborné literatury.

Zajímavostí je, že v rámci výsledků výzkumu nejsou zmiňované dopady týkající se dávky porodné, pohřebné, příspěvku na zvláštní pomůcku a institutu průkazu se zdravotním postižením. U porodného došlo k významné legislativní změně v roce 2015 na základě zákona č. 253/2014 Sb., kdy se změnil koeficient pro výpočet nároku na dávku z 2,40 na 2,70 a umožnění poskytnutí dávky i na druhé živě narozené dítě a stanovení výše dávky na první dítě ve výši 13 000 Kč a na druhé dítě ve výši 10 000 Kč.

O pohřebním a institutu průkazu se zdravotním postižením v rámci výsledků výzkumu nebylo zmínky ze strany komunikačních partnerů pravděpodobně proto, že porodné a průkaz se zdravotním postižením neprošly od roku 2012 žádnou významnou legislativní změnou, která by měla vliv na výplatu dávek. Posledním nezmíněným tématem v rámci výsledků výzkumu je příspěvek na zvláštní pomůcku, ke kterému komunikační partneři neposkytli v rámci rozhovoru žádné informace. V rámci příspěvku na zvláštní pomůcku došlo k legislativní úpravě zejména z hlediska definice dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a seznamu druhů zvláštních pomůcek, ale i úpravě výše dávky pro pořízení motorového vozidla na základě změn násobků životního minima společně posuzovaných osob poměřující se s jejich příjmy (Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, 2011).

5.1.3 Dílčí výzkumná otázka č. 2

Jak se po legislativních úpravách změnila přístupnost a výhodnost vybraných nepojistných sociálních dávek pro žadatele?

Ačkoli výsledky výzkumu hovoří o pozitivním dopadu zpřístupnění přídatku na dítě pro větší množství rodin zvýšením koeficientu z 2,40 na 2,70, podle Rybové a Ondráčkové (2017) tomu není tak. Rybová a Ondráčková (2017) zdůrazňují fakt zvýšení koeficientu, ale zároveň poukazují na další změnu a to v posuzování rozhodného období, kdy se přídatek na dítě od roku 2018 již neposuje za předcházející rok, ale čtvrtletí, které značně ovlivňuje nárok na dávky. Z tohoto důvodu se mnoho rodin nevešlo do nově nastaveného limitu přídatku na dítě. Na druhou stranu je nutné poukázat na logickou změnu v souvislosti se změnou rozhodného období, protože vzrostl počet rodin, které dostanou přídatek na dítě rychleji, než v případě ročního dokládání (Rybová, Ondráčková, 2017). Dále došlo na základě zákona č. 363/2019 Sb., ke změně týkající se žadatele v případě, kdy je dítě v plném přímém zaopatření. V tomto směru došlo podle zákona č. 363/2019 Sb., k výhodné změně, protože o přídatek na dítě může od ledna 2020 požádat ústav a ne již rodič dítěte, kdy bylo v některých případech velmi obtížné kontaktovat rodiče k podání žádosti.

V rámci porodného nejsou ve výsledcích výzkumů zmíněny žádné zásadní dopady na výplatu dávky, ale na základě analýzy dokumentů bylo autorkou bakalářské práce mimo výše zmíněné informace týkající se této dávky zjištěno podle zákona č. 363/2019 Sb., že od ledna 2020 došlo ke změně započítávání rodičovského příspěvku do příjmů pro

porodné, které do této doby nebylo započítáváno. Tato skutečnost má bezesporu vliv na vznik nároku a výplatu porodného z důvodu započtení tohoto zásadního příjmu, který může negativně ovlivnit nárok na dávku v podobě nepřiznání dávky.

V rámci výsledků výzkumu není zmíněna skutečnost, která podle analýzy dokumentů tj. zákona č. 363/2019 Sb., umožňuje pro stanovení měsíční dávky rodičovského příspěvku vycházet z denního vyměřovacího základu rodiče, který má tento institut větší a tím pádem získat i vyšší dávku rodičovského příspěvku. Zároveň není ve výsledcích výzkumu zmíněna změna ovlivňující nárok na rodičovského příspěvku týkající se navýšení docházky dětí do dvou let do předškolního zařízení z 46 hodin na 92 hodin (Zákon č. 36/2019 Sb., 2019), která má též vliv na zpřístupnění a splnění podmínek pro nárok na tuto dávku.

U příspěvku na bydlení došlo v roce 2020 dle komunikačních partnerů výzkumu k zásadní změně spočívající ve výhodnosti a účelnosti poskytování této dávky z hlediska změny okruhu společně posuzovaných osob související se zrušením podmínky trvalého pobytu, tedy ke zpřísněním podmínkám. Česká tisková kancelář (2020) potvrzuje, že od července 2020 došlo ke zpřísnění podmínek příspěvku na bydlení spočívající ve výše zmíněných podmínkách, kdy příjmy a náklady na bydlení musí dokládat osoby ze stanoveného okruhu společně posuzovaných osob, které spolu bydlí.

Za další výhodný krok, který vyplývá z analýzy dokumentů, považuje autorka bakalářské práce sjednocení prokazování nezaopatřenosti dítěte u přídatku na dítě a u příspěvku na bydlení v jednotný termín tj. do 30. září daného roku. Tato legislativní změna nastala zákonem č. 363/2019 Sb., od ledna 2020 (do této doby byl stanoven odlišný termín pro odevzdání nezaopatřenosti pro přídatek na dítě a příspěvek na bydlení a to do 30. 9. a 30. 10. daného roku). Komunikační partneři tento fakt v rámci rozhovorů nezmínili, ale v rámci analýzy dokumentů byla tato skutečnost zjištěna a autorkou vyhodnocena jako důležitá změna spočívající zejména ve výhodnosti sjednocení postupů. U dávky pohřebné, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči lze na základě výsledků výzkumu a nastavených legislativních podmínek konstatovat, že se jedná o zvýhodnění a jejich zpřístupnění pro žadatele a nenesou s sebou diskutabilní rozpory jako u předešlých dávek.

5.1.4 Dílčí výzkumná otázka č. 3

Jaké jsou v důsledku legislativních změn dopady na administrativní zpracování vybraných nepojistných sociálních dávek a na státní rozpočet?

Podle výsledků výzkumu mají legislativní změny nepříznivý dopad na administrativní zpracování vybraných nepojistných sociálních dávek zejména z hlediska nesrozumitelnosti legislativních změn, které se následně v některých případech upravují a mění se jejich výklady, dále z hlediska nepřiměřených nároků na znalost rozsáhlého množství zákonů a nedodržení správních lhůt. K těmto nepříznivým dopadům nepřispívá ani nespokojenost klientů a problematická komunikace s klienty. Jedinou výhodou, kterou komunikační partneři spatřují v rámci administrativního zpracování je snazší přístup k informacím. Podle Urbana (2007) byrokracie symbolizuje právě pomalost, která souvisí s výše zmíněným nedodržením správních lhůt, a dále symbolizuje i byrokratickou rutinu spočívající v prosazování direktivních norem a předpisů, která je zmíněna právě komunikačními partnery výzkumu výše.

Z provedené analýzy dokumentů tj. statistických ročenek Českého statistického úřadu od roku 2012 vyplývá v rámci státní sociální podpory výjimečnost rodičovského příspěvku z hlediska jeho objemu oproti ostatním dávkám státní sociální podpory, kdy k nejzásadnější změně došlo v roce 2020 z důvodu navýšení celkové částky dávky z 220 000 Kč na 300 000 Kč, což se projevilo v nárůstu výdajů státního rozpočtu na necelých 48 mld. Kč. Dávky státní sociální podpory porodné, pohřebné, příspěvek na bydlení a přídavek na dítě mají poměrně stabilní vývoj. Dávky pro osoby se zdravotním postižením a jejich výdaje v letech 2013-2016 byly téměř neměnné. Nárůst výdajů u dávek pro osoby se zdravotním postižením je patrný od roku 2018 v souvislosti se zvýšením příspěvku na mobilitu a zmírněním podmínek pro získání příspěvku na motorové vozidlo. U příspěvku na péči byl zásadní rok 2019, kdy se navýšily příspěvky pro osoby ve III. a IV. stupni závislosti, kterým není poskytována pobytová sociální služba, protože výdaje ze státního rozpočtu vzrostly na necelých 30 mld. Kč a tato skutečnost se očekává i v následujících letech, kdy očekávání potvrzují výdaje roku 2020 ve výši 33 mld. Kč. Mezi největší mandatorní výdaje státního rozpočtu patří sociální transfery, kdy více než polovinu výdajů tvoří dávky důchodového pojištění a zbývající část tvoří nemocenské dávky, podpora v nezaměstnanosti a sociální dávky (Smetanková, 2014). Podle Šustra (2019) se v roce 2020 jednalo o rekordní výdaje na sociální dávky, a dle výsledků výzkumu lze toto tvrzení potvrdit.

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat a vyhodnotit dopady změn právních předpisů v oblasti výplaty nepojistných sociálních dávek od roku 2012.

Na základě vyhodnocení výsledků provedeného výzkumu pomocí kvalitativní strategie, metodou dotazování, technikou polostrukturovaných rozhovorů a analýzou dokumentů byly zodpovězeny všechny stanovené výzkumné otázky týkající se pozitivních a negativních dopadů legislativních změn na výplatu vybraných nepojistných sociálních dávek, změn podmínek nároku a výše, přístupnost a výhodnost vybraných nepojistných sociálních dávek, a dále byl zhodnocen i dopad administrativního zpracování, ale i dopad na státní rozpočet od roku 2012 do roku 2020. Výsledky polostrukturovaných rozhovorů byly vyhodnoceny metodou trsů, v rámci které bylo stanoveno pět společných oblastí:

- sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa,
- složitost a náročnost administrace při legislativních změnách vybraných nepojistných sociálních dávek,
- kontakt zaměstnanců správního orgánu s klientem,
- pozitivní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky,
- negativní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky.

Na základě analýzy dokumentů byl zhodnocen dopad legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek na státní rozpočet České republiky.

Výsledky výzkumu byly komparovány s dostupnou odbornou literaturou a na základě komparace s odbornou literaturou byly výsledky výzkumu diskutovány.

Cíl bakalářské práce byl splněn.

Stěžejním problémem v oblasti příspěvku na bydlení byl institut trvalého pobytu, který byl však od července 2020 zrušen a od tohoto období se vychází ze skutečného užívání bytu a tedy odlišného okruhu společně posuzovaných osob, které přineslo efektivnější účelnost výplaty této dávky. Vzhledem k tomu, že pravidelné dokládání přehledu nákladů na bydlení je náročné jak pro klienty, tak pro referenty nepojistných sociálních dávek a to v oblasti správného započtení jednotlivých nákladů a jejich výší (včetně ročního vyúčtování služeb plynoucích z užívání bytu), bylo by vhodné tuto oblast

příspěvku na bydlení legislativně upravit respektive zjednodušit a nastavit podmínky nároky podobně jako u ostatních dávek státní sociální podpory s ohledem na násobky životního minima a ulehčit administrativní zátěži s dokládáním nákladů na bydlení.

U ostatních dávek státní sociální podpory tj. rodičovského příspěvku, porodného, pohřebného a přídatku na dítě se podle autorky bakalářské práce nevyskytují tak zásadní problémy jako u příspěvku na bydlení.

V oblasti dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči dochází k rozdílnému správnímu řízení týkající se hospitalizace. U příspěvku na mobilitu v případě celoměsíční hospitalizace je referent nepojistných sociálních dávek povinen vést správní řízení o zastavení výplaty, které začíná oznámením o zahájení správního řízení o zastavení výplaty a poté následuje rozhodnutí o zastavení výplaty. Po ukončení hospitalizace je referent nepojistných sociálních dávek povinen zahájit správní řízení oznámením o zahájení správního řízení ve věci obnovení výplaty, po kterém následuje rozhodnutí o obnovení výplaty. V případě celoměsíční hospitalizace u příspěvku na péči se toto zdlouhavé správní řízení nevede, oznámení o zastavení řízení a oznámení o obnově výplaty se zakládají pouze do spisové dokumentace. Z důvodu odlišnosti správního řízení u těchto dávek, autorka bakalářské práce navrhuje sjednocení tohoto postupu u příspěvku na mobilitu, tak jako je tomu u příspěvku na péči.

U příspěvku na péči se zaměstnanci Úřadu práce České republiky setkávají s dlouhými lhůtami vyřízení žádosti o posouzení zdravotního stavu, které zasílají na lékařskou posudkovou službu příslušné Okresní správy sociálního zabezpečení. Dlouhými lhůtami vyřízení této žádosti vznikají problémy, kdy osoby v obtížné životní situaci spojené s nepříznivým zdravotním stavem, nedostanou příslušnou finanční pomoc ve formě dávky příspěvku na péči včas. Všeobecným problémem, se kterým se lékařská posudková služba příslušné Okresní správy sociálního zabezpečení potýká, je nedostatek posudkových lékařů, ale fungují zde také přesluhující lékaři, kteří stárnou. Vzhledem k tomu, že autorka bakalářské práce neprovedla výzkum na Okresní správě sociálního zabezpečení, domnívá se pouze teoreticky o možném řešení této situace. Návrhem na zlepšení situace je implementace služebního místa odborného zaměstnance/sociálního pracovníka pro zpracování této agendy. Otázkou však zůstává odborná kvalifikace tohoto zaměstnance, který by měl posuzovat zdravotní stav žadatele o příspěvek na péči. Návrh na řešení tohoto nepříznivého problému dotýkající se jak

Úřadu práce České republiky, tak lékařské posudkové služby příslušné Okresní správy sociálního zabezpečení by bezesporu s sebou přineslo zásadní navýšení nákladů, ale i organizační změny v oblasti personální, ale i informačních technologiích. Zároveň by bylo možné problematickou situaci lékařské posudkové služby Okresní správy sociálního zabezpečení řešit prostřednictvím sociálních pracovníků Úřadu práce České republiky, kteří by byli služebně přeřazeni pod Okresní správu sociálního zabezpečení. Zmíněný návrh není však žádnou novinkou v oblasti problematické situace lékařské posudkové služby. V tomto případě se jedná o připomenutí již navržených možných změn, které se v minulosti řešily na úrovni Ministerstva práce a sociálních věcí, avšak nebyly dořešeny.

Nepojistné sociální dávky a jejich návrhy legislativních změn jsou velmi diskutovaným tématem ve společnosti a lze i nadále předpokládat dynamičnost v této oblasti.

Seznam použitých zdrojů

- 1) ARNOLDOVÁ, A., 2012. *Sociální zabezpečení I*. 1. vydání. Praha: Grada. 352 s. ISBN 978-80-2473-724-9.
- 2) ARNOLDOVÁ, A., 2015. *Sociální péče 1. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vydání. Praha: Grada. 240 s. ISBN 978-80-2479-898-1.
- 3) BAŠTÝŘ, I., VLACH, J., SEBEROVÁ, S., 2014. *Prověření věcné náplně a konstrukce životního a existenčního minima*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. 242 s. ISBN 978-80-7416-202-2.
- 4) BAUM, D. et al., 2014. *Výzkumné metody v sociální práci*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita v Opavě. 355 s. ISBN 978-80-7464-390-3.
- 5) BECK, P., et al., 2012. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením k 1.5.2012*. 1. vydání. Praha: Anag. 448 s. ISBN 978-80-7263-744-7.
- 6) BŘESKÁ, N., et al., 2012. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady*. 14. vydání. Praha: Anag. 218 s. ISBN 978-80-7263-739-3.
- 7) BURYOVÁ, I., 2019. *Sociální politika – distanční studijní text*. 1. vydání. Karviná: Slezská univerzita. 125 s. ISBN 978-80-7510-365-9.
- 8) BUSEMEYER, M. R. a NEIMANNS, E., 2017. Conflictive preferences towards social investments and transfers in mature welfare states: The cases of unemployment benefits and childcare provision. *Journal of European Social Policy*. 27(3). 229-246. doi.org/10.1177/0958928716684302.
- 9) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020. *Sociální zabezpečení* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/26-socialni-zabezpeceni-0hsuu6itfa>
- 10) ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ, 2020. *Od července se zpřísní pravidla vyplácení příspěvku na bydlení* [online]. Praha: České noviny [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/od-cervence-se-zprisni-pravidla-vyplaceni-prispevku-na-bydleni/1903394>
- 11) DISMAN, M. 2014. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 4. vydání. Praha: Karolinum. 374 s. ISBN 9788024601397.
- 12) DLOUHÁ, P., 2017. *Rodičovský příspěvek od roku 2018: měsíčně dostane víc* [online]. Praha: peníze.cz [cit. 2020-12-12]. Dostupné z:

<https://www.penize.cz/rodicovsky-prispevek/326065-rodicovsky-prispevek-od-roku-2018-mesicne-dostanete-vic>

- 13) DUKOVÁ, I., et al., 2013. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vydání. Praha: Grada. 200 s. ISBN 978-80-2478-455-7.
- 14) *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 347/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí*, 2010 [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://www.kvalitavpraxi.cz/res/archive/015/001856.pdf?seek=1300195967>.
- 15) ESPING-ANDERSEN, G., 1990. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. 1. vydání. Cambridge: Princeton University Press. 248 s. ISBN 9780691028576.
- 16) INSTITUT PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU A VÝZKUM, 2017. *Podmínky nároku na pohřebné* [online]. Praha: Revue pro sociální politiku a výzkum [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2017/05/podminky-naroku-na-pohrebne/>
- 17) INSTRUKCE NÁMĚSTKA PRO PRO ŘÍZENÍ SEKCE 7 č. 2/2021, 2021. *Postup k provedení sociálního šetření za účelem poskytování příspěvku na péči po dobu trvání nouzového stavu vyhlášeného podle zákona č. 240/2000 Sb., zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.
- 18) HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vydání. Praha: Portál. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
- 19) HORÁKOVÁ, M., et al., 2013. *Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice podle indikátorů EU - vývoj v důsledku krize, fiskální konsolidace a sociální reformy*. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. 151 s. ISBN 978-80-7416-129-2.
- 20) KOLDINSKÁ, K. et al., 2018. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck. 289 s. ISBN 978-80-7400-692-0.
- 21) KOTOUS, J., MUNKOVÁ, G., ŠTEFKO, M. 2013. *Obecné otázky sociální politiky*. 1. vydání. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 169 s. ISBN 978-80-87439-08-1.
- 22) KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E., 2012. *Sociální služby a příspěvek na péči*. 4. vydání. Olomouc: Anag. 463 s. ISBN 978-80-7263-748-5.

- 23) KREBS, V., et al., 2015. *Sociální politika*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 568 s. ISBN 978-80-7478-921-2.
- 24) LOUKOTA, I., 2013. Státní sociální podpora. In: KAHOUN, V. et al. *Sociální zabezpečení – vybrané kapitoly*. 2. vydání. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, s. 304 – 325. ISBN 978-80-7387-733-0.
- 25) MAAYTOVÁ, A., et al., 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada. 208 s. ISBN 978-80-2475-561-8.
- 26) MALÁČOVÁ, J., 2020. *Ministryně Maláčová: Nárok na výplatu dávek by zůstal i bez doložení příjmů a nákladů na bydlení* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministryne-Malacova-Narok-na-vyplatu-davek-by-zustal-i-bez-dolozeni-prijmu-a-nakladu-na-bydleni-620138>
- 27) MATOUŠEK, O., et al., 2011. *Sociální služby*. 2. vydání. Praha: Portál. 200 s. ISBN 978-80-262-0041-3.
- 28) MERTL, J., 2018. Pojistné a nepojistné sociální dávky v českém sociálním zabezpečení. In: VRABCOVÁ, J. *Conference Proceedings RELIK 2018*. Praha: VŠE, s. 259-269. ISBN 978-80-245-2281-4.
- 29) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2016. *ePortál ČSSZ zrychluje a zjednodušuje elektronickou komunikaci mezi úřady navzájem* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/eportal-cssz-zrychluje-a-zjednodusuje-elektronickou-komunikaci-mezi-urady-navzajem>
- 30) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2018. *Co se mění v roce 2018? Novinky ministerstva práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/578124/TZ_Co_se_meni_v_roce_2018-Novinky_Ministerstva_prace_a_socialnich_veci.pdf/20e174b5-2739-a251-667c-e30a1ec721c9
- 31) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2019. *Navýšení příspěvku na péči ve III. a IV. stupni závislosti vstupuje v účinnosti* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/documents/37855/46361/2019_04_01_tz_navyseni_p.pdf/601bec2d-a403-114e-66bf-5e09b2ea1ee2

- 32) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020. *Porodné* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/porodne>
- 33) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020a. *Životní a existenční minimum* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/zivotni-a-existencni-minimum-od-1.-dubna-2020>
- 34) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020b. *Podmínky pro přiznání příspěvku na bydlení se od července mění* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/17.6.2020+-+TZ_Podm%C3%ADnky+pro+p%C5%99izn%C3%A1n%C3%AD+p%C5%99%C3%ADsp%C4%9Bvku+na+bydlen%C3%AD+se+od+%C4%8Dervence+zm%C4%9Bn%C3%AD.pdf/9d77b51f-9e5e-1778-6c9a-8ccfaca89504
- 35) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020c. *Metodická činnost* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/metodicka-cinnost>
- 36) MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing. 1. vydání. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- 37) PLÍVOVÁ, V., 2011. *Materiál MPSV předkládané na jednání Vlády ČR 12. října 2011* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/805559/tz_111011c.pdf/2f62dc42-326a-e2c4-e989-26a89f1dcae1
- 38) PETRÁŠKOVÁ, R., FRANCOVÁ, H., 2013. Determinanty přiznání a výše příspěvku na bydlení. *Kontakt*. 15(3), 305-313. doi 10.32725/kont.2013.036.
- 39) PORADNA PRO ŽIVOT S POSTIŽENÍM, 2012. *Jak se změnil příspěvek na zvláštní pomůcku* [online]. Praha: Vozičkář a spol. [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <http://www.vozickar.com/jak-se-zmenil-prispevek-na-zvlastni-pomucku-od-1-1-2012/>
- 40) POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. *Přijímání zákonů* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=173>

- 41) PRÁCE & SOCIÁLNÍ POLITIKA, 2011. *Co se změní od nového roku?* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1012958/PSP_12_11.pdf/45a4bb8d-653c-a91f-f4c2-e5f574e29d05
- 42) REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vydání. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
- 43) ROSEN, H., GAYER, T., 2014. *Public Finance*. 10. vydání. New York: McGraw-Hill Education. 700 s. ISBN 007715469X.
- 44) RYBOVÁ, R., ONDRÁČKOVÁ, K., 2017. *Změna v přídavcích na děti: Některým rodinám pomůže, jiné připraví o tisíce* [online]. Praha: E15 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/zmena-v-pridavcich-na-deti-nekterym-rodinam-pomuze-jine-pripravi-o-tisice-1339305>
- 45) SMETANKOVÁ, E., 2014. *Mandatorní výdaje státního rozpočtu* [online]. Praha: Parlamentní institut [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <http://www.datovazurnalistika.cz/wp-content/uploads/2015/04/MANDATORN%C3%8D-V%C3%9DDAJE-ST%C3%81TN%C3%8DHO-ROZPO%C4%8CTU.pdf>
- 46) SOCIÁLNÍ PRÁCE, 2020. *Sociální pracovník Úřadu práce pro agendu příspěvku na péči* [online]. Praha: Sociální práce [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/socialni-pracovnik-uradu-prace-pro-agendu-prispevku-na-peci/>
- 47) SOCIÁLNÍ REVUE, 2005. *Zákon o sociálních službách 2005 – úplný průvodce* [online]. Praha: Sociální revue [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <http://socialnirevue.cz/item/zakon-o-socialnich-sluzbach-2005-uplny-pruvodce>
- 48) ŠIMŮNEK, M., 2016. *Sociální reformy a změny od 1. ledna 2012* [online]. Praha: Společnost C-M-T, z. a. [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <https://www.c-m-t.cz/2016/01/29/socialni-reforma-a-zmeny-od-1-ledna-2012/>
- 49) ŠŤASTNÁ, A., 2019. Změny nastavení rodičovského příspěvku v Česku a jejich možný dopad na reprodukční chování. *Sociologický časopis*. 55 (1). 31-60. doi: 10.13060/00380288.2019.55.1.447.
- 50) ŠUSTR, L., 2019. *Vláda navrhuje rekordní výdaje za sociální dávky. Místo Babiše hájil rozpočet Zeman* [online]. Praha: Echo24 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SxX3j/vlada-navrhuje-rekordni-vydaje-za-socialni-davky-misto-babise-hajil-rozpocet-zeman>

- 51) ŠVAŘÍČEK, R., et al., 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vydání. Praha: Portál, 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.
- 52) TOMEŠ, I., et al., 2009. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. 2. vydání. Praha: Portál. 299 s. ISBN 978-80-7367-483-0.
- 53) TRÖSTER, P., et al., 2013. *Právo sociálního zabezpečení*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck. 290 s. ISBN 978-80-7400-473-5.
- 54) ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY, 2020. *Sociální tematika* [online]. Praha: Úřad práce České republiky [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/socialni-tematika>
- 55) ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY A MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2012. *Změny 2012 – průvodce novinkami sociálního systému v roce 2012* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky a Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/socialni-reforma/pruvodce-zmenami/Inzerce-ZMENY-DENIKY-NOVY-oriznuto.pdf>
- 56) Usnesení Vlády České republiky ze dne 26. března 2020 č. 305 o přijetí krizového opatření, 2020. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 47, s. 1066-1067. ISSN 1211-1244.
- 57) Usnesení Vlády České republiky ze dne 12. října 2020 č. 1026 o přijetí krizového opatření, 2020. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 166, s. 4490-4492. ISSN 1211-1244.
- 58) URBAN, L., 2008. *Sociologie trochu jinak*. 1. vydání. Praha: Grada. 208 s. ISBN 978-80-247-2493-5.
- 59) VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, 2012. *Ochránce upozorňuje na protiprávní aspekty tzv. karty sociálních systémů (sKarty)* [online]. Praha: Veřejný ochránce práv [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/ochrance-upozornuje-na-protipravni-aspekty-tzv-karty-socialnich-systemu-skarty/>
- 60) VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, 2015. *Nová právní úprava dávek a průkazů pro osoby se zdravotním postižením* [online]. Praha: Veřejný ochránce práv [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: https://spolecne.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/JH/Davky_pro_osoby_se_zdravotnim-HK_2_.pdf
- 61) VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, 2017. *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. 458 s. ISBN 978-80-87949-58-0.

- 62) VESELÍKOVÁ, M., 2018. *Příspěvek na bydlení* [online]. Praha: peníze.cz [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/prispevek-na-bydleni/330392-prispevek-na-bydleni-2018-kalkulacka-a-prehled-pravidel>
- 63) Vyhláška 505/2006, kterou se mění vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 164, s. 7018-7056. ISSN 1211-1244.
- 64) Vyhláška č. 388/2011 Sb., provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, 2011. n: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 136, s. 5018-5025. ISSN 1211-1244.
- 65) Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 1995. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 31, s. 1634 -1653. ISSN 1211-1244.
- 66) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, 2006, In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244.
- 67) Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 37, s. 1300 – 1304. ISSN 1211-1244.
- 68) Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, 2011. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 115, s. 3970–3994. ISSN 1211-1244.
- 69) Zákon č. 366/2011, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, 2011. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 128, s. 4606-4636. ISSN 1211-1244
- 70) Zákon č. 253/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 2014. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 107, s. 3048 – 3049. ISSN 1211-1244.
- 71) Zákon č. 189/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění zákona č. 87/2015 Sb., a zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, 2016. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 72, s. 3018-3021. ISSN 1211-1244.

- 72) Zákon č. 200/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 2017. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 72, s. 2057-2072. ISSN 1211-1244.
- 73) Zákon č. 301/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, 2017. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 104, s. 3259-3260. ISSN 1211-1244.
- 74) Zákon č. 47/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2019. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 19, s. 433-434. ISSN 1211-1244.
- 75) Zákon č. 363/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, 2019. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 152, s. 3706-3708. ISSN 1211-1244.
- 76) Zákon č. 160/2020 Sb., o některých úpravách v oblasti dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči v souvislosti s nouzovým stavem při epidemii v roce 2020, 2020. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 59, s. 1365-1366. ISSN 1211-1244.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Výdaje státního rozpočtu na nepojistné sociální dávky

Tabulka 9 Výdaje na dávky státní sociální podpory za období 2012-2020

Rok	Přídavek na dítě (mil. Kč)	Příspěvek na bydlení (mil. Kč)	Rodičovský příspěvek (mil. Kč)	Porodné (mil. Kč)	Pohřebné (mil. Kč)	Celkem (mil. Kč)
2012	3332	5732	24950	144	15	34220
2013	3329	7403	24336	148	14	35228
2014	3207	8843	22913	143	13	35118
2015	3057	9161	22480	256	14	34967
2016	2817	9262	22625	256	13	34973
2017	2479	8622	22984	218	13	34316
2018	2520	7689	24959	175	13	35356
2019	2279	7082	24470	133	12	33976
2020	2138	6952	38530	105	12	47737

Zdroj: Český statistický úřad, 2020

Tabulka 10 Výdaje na dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na péči za období 2012-2020

Rok	Příspěvek na mobilitu (mil. Kč)	Příspěvek na zvláštní pomůcku (mil. Kč)	DOZP² celkem	Příspěvek na péči (mil. Kč)
2012	1008	376	1553	18391
2013	1116	788	1909	19545
2014	1111	805	1918	20402
2015	1146	783	1929	21167
2016	1167	827	1994	23046
2017	1202	754	1956	25120
2018	1648	977	2625	26013
2019	1721	933	2654	29768
2020	1729	899	2628	33094

Zdroj: Český statistický úřad, 2020

² DOZP – dávky pro osoby se zdravotním postižením

Příloha č. 2 – Počet vyplacených dávek na Kontaktním pracovišti Prachatice

Tabulka 11 Počet vyplacených dávek na Kontaktním pracovišti Prachatice za období 2012-2020

Rok	Počet vyplacených dávek							
	RodP ³	PnB	PnD	Por	Poh	PMob	PnZvl	PnP
2012	10434	4677	16943	34	10	14381	9	14997
2013	9775	5394	16533	34	7	13494	25	16310
2014	7610	4645	12865	13	5	13730	16	12791
2015	7294	4242	11420	56	4	13003	22	13260
2016	7026	4059	10011	61	3	13293	20	13609
2017	7085	3471	8855	41	9	13610	26	14177
2018	8625	3739	8406	39	6	16642	26	17362
2019	9586	3655	8631	24	10	17139	14	17367
2020	11 292	3 968	8 427	21	7	17842	29	17 847

Zdroj: JVM, 2021

³ RodP – rodičovský příspěvek, PnB – příspěvek na bydlení, PnD – přídavek na dítě, Por – porodné, Poh – pohřebné, PMob – příspěvek na mobilitu, PnZvl – příspěvek na zvláštní pomůcku, PnP – příspěvek na péči

Příloha č. 3 – Seznam otázek k polostrukturovaným rozhovorům

- 1) Na jakém služebním místě jste zařazen(a) na Úřadu práce České republiky a jak dlouho trvá Vás služební poměr?
- 2) Jak hodnotíte průběh sociální reformy zavedené v roce 2012?
- 3) Jak hodnotíte legislativní změny v oblasti příspěvku na péči?
- 4) Myslíte si, že je zabezpečena lepší účelnost příspěvku na péči tím, že je vyplácená žadateli o dávku?
- 5) Myslíte si, že výše dávky příspěvku na péči pokryje poskytovanou péči?
- 6) Jak hodnotíte legislativní změny v oblasti rodičovského příspěvku?
- 7) Jak hodnotíte legislativní změny v oblasti příspěvku na bydlení?
- 8) Jak hodnotíte legislativní změny v oblasti přídatku na dítě?
- 9) Jak hodnotíte legislativní změny v oblasti porodného a pohřebného?
- 10) Jak hodnotíte legislativní změny v oblasti dávek pro osoby se zdravotním postižením?
- 11) Myslíte si, že se v průběhu legislativních změn u dávek zjednodušila administrace?
- 12) Jaký vliv měly legislativní změny dávek na zpřísnění nebo zpřístupnění podmínek pro žadatele?
- 13) Myslíte si, že jsou dávky poskytovány neoprávněně nebo je možné, že jsou zneužívány nebo nadbytečně užívány?
- 14) Jak hodnotíte aktuální stav podmínek dávek a jejich poskytování z hlediska přehlednosti a srozumitelnosti pro žadatele?
- 15) Máte návrhy na úpravu podmínek dávek či jejich administrativu?

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj výše příspěvku na péči u osob do 18 let	24
Tabulka 2 Vývoj výše příspěvku na péči u osob nad 18 let	24
Tabulka 3 Přehled komunikačních partnerů zařazených do výzkumného souboru.....	28
Tabulka 4 Trs č. 1 – Sjednocení nepojistných sociálních dávek do jednoho výplatního místa.....	29
Tabulka 5 Trs č. 2 - Složitost a náročnost administrace při legislativních změnách dávek	32
Tabulka 6 Trs č. 3 - Kontakt zaměstnanců správního orgánu s klientem.....	36
Tabulka 7 Trs č. 4 – Pozitivní dopady legislativních změn na vybrané nepojistné sociální dávky	38
Tabulka 8 Trs č. 5 Negativní dopady legislativních změn vybraných nepojistných sociálních dávek.....	44
Tabulka 9 Výdaje na dávky státní sociální podpory za období 2012-2020.....	72
Tabulka 10 Výdaje na dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na péči za období 2012-2020	73
Tabulka 11 Počet vyplacených dávek na Kontaktním pracovišti Prachatice za období 2012-2020	74

Seznam zkratk

MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
PnB	příspěvek na bydlení
PnD	přídavek na dítě
PnP	příspěvek na péči
PnZvl	příspěvek na zvláštní pomůcku
Poh	pohřebné
Por	porodné
RodP	rodičovský příspěvek